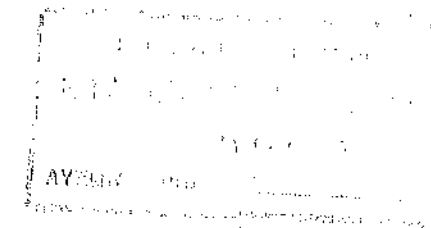

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. — ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Α. ΚΟΚΚΑΡΑΚΗ ΚΑΙ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
ΚΑΤΩΣ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ

1890

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ διὰ τὰ ἑξωτερικὸν φρ. χρυσᾶ 10·
διὰ τὸ ἐσωτερικὸν δραχμαὶ 10.
Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος τοῦ Συλλόγου
ἀρωγὸν ἔνευ ἐτίρας υποχρεώσεως.

Τὸ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ τοῦ Συλλόγου εἶνε ἐν τῇ συνοικίᾳ
Πλάκας ἀρ. 5. παραπλευρῶς τῇ Δημοτικῇ
Σχολῇ τῇ ἐν τῇ ὁδῷ Ἀδριανοῦ.
Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1890.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἱερὸς Σύνδεσμος. Λόγος μητροπολίτου. Ἰδρυταὶ Ἱε-
ροῦ Συνδέσμου. — Ἐπιστολὴ φίλου πρὸς φίλον περὶ
ἀπιστίας εἰς τὰς ἀληθείας τῆς θρησκείας, ὑπὸ Δ. Μα-
ρίνου. — Παραμυθία, ποίημα ὑπὸ Ζ. Τρ. — Τὸ ἐν
Μόσχῃ μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἀοιδίμων ἱεραρχῶν Εὐ-
γενίου τοῦ Βουλγάρου καὶ Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκη.
— Τὰ ἐκ τῆς ἱστορίας διδάγματα κατὰ Πολύβιον(Ε').
ὑπὸ Χ. Παπαμάρκου. — Φυσικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀνισό-
της, ὑπὸ Ν. Γαλαροῦ. — Τὸ Ε'. καὶ τελευταῖον κε-
φάλαιον ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰακώβου. — Νέον συμ-
βόλιον «Ἀναπλάσεως». — Δωρεαὶ ὑπὲρ τοῦ ταμείου
τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου». — Ἀλληλογραφία.

ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

Γεγονὸς, ὑπερ ἐλπίζομεν ὅτι ἔσται ἀρχὴ τῆς
ποθιτῆς ἀνορθώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡ-
μῶν πραγμάτων, γεγονὸς εὐχάριστον λίαν, ἔ-
λαβε χώραν ἀτίως ἐν τῷ ἐνταῦθα ἱερῷ ναῷ
τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Ὁ σεβασμιώτατος μητρο-
πολίτης Ἀθηνῶν κ. Γερμανὸς προσεκάλεσε τοὺς
κληρικοὺς Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, οἵτινες συν-
ελθόντες, περὶ τοὺς 90, προσέβησαν εἰς ἴδρυσιν
σωματείου ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ «Ἱεροῦ Συν-
δέσμου». Σκοπὸς τοῦ σωματείου τούτου, οὗ τι-
νος μέλη γίνονται μόνον οἱ φέροντες ἓνα τῶν
τριῶν βαθμῶν τῆς ἱερωσύνης, ἔσται ἡ κοινὴ
ἐνέργεια πρὸς ἀνόρθωσιν τοῦ κλήρου καὶ ἐ-
πίτευξιν τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀ-
ποστολῆς, πρὸς δὲ ἡ διὰ ταμείου ἱεροῦ περι-
θαλψίς τῶν ἀπόρων μελῶν αὐτοῦ. Τὸ ταμεῖον
τοῦτο ἐκ μόνης τῆς πρώτης καταβολῆς τῶν μέ-
χρι τοῦδε μελῶν του συνέλεξε δραχ. 5195. Ἡ
«Ἀνάπλασις» χαιρετίζει μετ' ἀγαλλιᾶσεως τὸν
ἀδελφὸν «Ἱερὸν Σύνδεσμον» ἐλπίζονσα ὅτι ἐν
αὐτῷ εὐρίσκει ἀγαθὸν συναγωνιστὴν ἐν τῷ
μεγάλῳ ἔργῳ τῆς ἐθνικῆς ἀναπλάσεως. Ἡ ἀνόρ-
θωσις τοῦ κλήρου εἶνε κατὰ μέγα μέρος ἔργον
αὐτοῦ τοῦ κλήρου. Μέχρι τοῦδε περιοριζόμεθα
εἰς ἐπιλήσεις μόνον, ἰδίως πρὸς τὴν πολιτείαν,

καὶ ἀνεβοῶμεν: Ἀνορθώσατε τὸν
κλῆρον. Ἀλλ' ἔρχετ' νὰ θελήσῃ, νὰ συνενω-
θῇ, νὰ συνεργασθῇ, καὶ ὁ κλήρος δύναται ὅχι
μόνον ἑαυτὸν δι' ἑαυτοῦ νὰ ἀνορθώσῃ, ἀλλὰ
καὶ ὁ πρώτιστος παράγων τῆς ἀνορθώσεως τῆς
καταπατωκυίας ἡμῶν κοινωνίας νὰ γείνη. Ὅ-
ταν δὲν ἐνεργῇ αὐτὸς τις περὶ ἑαυτοῦ τὸ κατὰ
δύναμιν, εἶνε μαρτὶα νὰ προσδοκῇ παρ' ἄλλων
ὅτι αὐτὸς δὲν ἐνεργεῖ ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Διὰ τοῦ
«Ἱ. Συνδέσμου» γίνεσθαι ἡ πρώτη γενναία ἀπό-
πειρα πρὸς ἀνόρθωσιν τοῦ κλήρου διὰ τῆς ἐν
ἑαυτῷ δυνάμεως, ἥτις διετέλεσεν ἔχρι τοῦδε ἐν
ἀδρανείᾳ. Ἡ πρώτη βῆσις ἐδόθη· τὴν ἐδόκε
διὰ τῆς προσφωνήσεως αὐτοῦ ὁ πρωτοεργάρχης
τῆς Ἑλλάδος καλέσας εἰς ἱερὰν συνέλευσιν τοὺς
ὑπ' αὐτὸν κληρικοὺς. Τὴν προσφωνήσιν ταύ-
την δημοσιεύομεν κατ' ἑξῆς. Καὶ διὰ τὰς ἐν
αὐτῇ μεγάλας ἀληθείας, καὶ διὰ τὴν θέσιν τοῦ
προσώπου, εἰς οὗ προέχεται, καὶ διὰ τὸ ἀπο-
τέλεσμα, ὑπερ παρήγγειν ὁ λόγος οὗτος τοῦ
σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου ἡμῶν, πιστεύο-
μεν ὅτι ἀπλήστως θ' ἀναγνώσθῃ καὶ βαθεῖαν
θα ἐμποιήσῃ ἐντύπωσιν. Ἡ «Ἀνάπλασις», συγ-
χαίρουσα τὸν ἱεράρχην καὶ ἐπὶ τῇ εὐεργετικῇ αὐ-
τοῦ ταύτῃ δράσει, ἐπαναλαμβάνει καὶ αὐτὸς τὴν
εὐχὴν, ἥν καὶ ἄλλοτε περὶ αὐτοῦ διετύπωσεν·
Εἴθε, καθὼς Γερμανὸς ἦτο ὁ πρωτοστατήσας
εἰς τὴν πολιτικὴν ἀναβίωσιν τοῦ ἔθνους, οὕτω,
Γερμανὸς καὶ αὐτός, εἴθε νὰ πρωτοστατήσῃ εἰς
τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἡθικὴν αὐτοῦ ἀνάπλασιν.

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ἐνώπιον τῆς συνελεύσεως τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν.

Σεβάσμιοι τοῦ Ὑψίστου Λειτουργοί,

Καθῆκον ποιμαντορικὸν ἐκκληροῦντες ἐκαλέ-
σαμεν πάντας ὑμᾶς ἐπὶ τῇ αὐτῇ σήμερον, ἵνα
ἀπευθυνόμεν πατρικῶς τινας προτροπὰς ἀφ' ὧν ὅ-
σας τὴν βελτίωσιν τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλη-

σίας, τῆς, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ὑπὸ παν-
ταίων ἀντιθέτων ἀνέμων σαλευομένης, καὶ προ-
τεινόμεν τὸ κατάλληλον μέσον οὐ μόνον πρὸς
ἀνύψωσιν τῆς ἀγίας ἡμῶν ταύτης Μητρὸς καὶ
βελτίωσιν τῶν καθ' ἡμᾶς πρὸς συντελεστικωτέ-
ραν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ, δι' ἃ ἐκλήθημεν εἰς
τὴν ἱερὰν τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας διακονίαν,
ἀλλὰ καὶ πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν, καταδεικνύοντες
οὕτω ὅτι ἐνυπάρχει καὶ δύναμις ἐπαρκῆς ἐν ἡμῖν
καὶ θείας ἀγαθῆς.

Ὅτε πρῶτον τὴν τῆς ἀγιοτάτης ταύτης Ἐκ-
κλησίας πεδαιουσίαν ἀνελάβομεν, προσκαλέσαν-
τες ἡμᾶς καὶ τότε ἐκ κατήκοντος, ὑπεβύλλομεν
διὰ βραχέων τῶν τὰ πρακτέα καὶ τῶν τὰ μὴ
πρακτέα ἀφορῶντα οὐ μόνον εἰς τὴν τῆς ἀγίας
ἡμῶν Ἐκκλησίας εὐκλειαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν σω-
τηρίαν τῶν τε ποιματινομένων καὶ ἡμῶν αὐτῶν
τῶν ποιματινόντων. Ἐν ταῖς πρὸς ἡμᾶς ἐμιλλαῖς
ἡμῶν ἐκείναις ὑπεδείξαμεν, ὅση ἡμῖν δύναμις, τὴν
σπουδαίαν ἀποστολήν, ἣν ἔχει ὁ ἱεὺς Κλήρος
νὰ ἐκπληρώσῃ ὑπὲρ τῆς ὀρησκείας τῶν Πατέ-
ρων μας καὶ τῆς φιλίης ἡμῖν πατρίδος, ὑποδει-
κνύοντες ἐν ταύτῃ τότε, ὅτι ἡ ὑφισταμένη χαλα-
ρότης τῆς τε ἡθικῆς καὶ τῆς εὐσεβείας, αἱ εἰς-
δόσασαι ξενικαὶ κακίαι καὶ πλεῖστα ἄλλα δεινὰ
τὰς συνεδήσεις τῶν πολλῶν συνταράσσοντα
καὶ τὴν μὲν τῆς Πατρίδος προαγωγὴν παρακω-
λύοντα, ἡμᾶς δὲ καταδιώκοντα ἐκ τῆς ὑψηλῆς
βαθμίδος, εἰς ἣν ἔθικεν ὁ Δημιουργός, προέρ-
χονται, κατὰ μέγα μέρος, διότι ἡ μὲν Ἐκκλησία
ἀπόλωλε τὴν ἣν κατεῖχε θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ,
οἱ δὲ τὸν ἱερὸν Κλήρον ἀποτελοῦντες, παρασυ-
ρμένοι ὑπὸ τοῦ τρέχοντος βούματος οὐ μόνον
ἐχαλάρωσαν τὴν εὐεργετικὴν αὐτῶν πρὸς τὴν
κοινωνίαν ἐνέργειαν περιορίζοντες εἰς τυπικὰς
τελετὰς σμικρὰν παρὰ τοῖς πιστοῖς τὴν δύναμιν
ἐχοῦσας, ἀλλὰ καὶ πολλὰς προπορεύονται εἰς ἐλ-
λείψεις τινὰς ἀγνώστους τοῖς πρὸ ἡμῶν. Εὐτυ-
χῶς μετὰ τὰς ταπεινὰς ἐκείνας παρατηρήσεις
ἐπαισθητὴ ἐπὶ τῇ βελτίωσιν, οὐχὶ βεβαίως διότι
αἱ ἐμιλλαὶ ἡμῶν ἐκείναι εἶχον τοσαύτην τὴν
ἀναπλαστικὴν δύναμιν, ἀλλὰ διότι, καθὼς ἔταν
σπεῖρη τις εἰς γῆν ἀγαθὴν, καὶ ἐν περιπτώσει
καθ' ἣν ὁ σπέρρος δὲν εἶνε ἐκ τῶν ἀγαθωτέρων,
ἡ ἀγαθότης τοῦ ἐδάφους ἀποφέρει μετ' ὅλας τὰς
ἀτελείας τοῦ σπέρματος ἀγαθοῦς καρπούς, ἀπ'
ἐναντίας δ' ὅσον ἀγαθὸς καὶ ἂν ἡ ὁ σπέρρος, τῆς
γῆς ἀγόνου οὐσίας, οἱ καρποὶ εἰσιν εὐτελεῖς, τοι-
σούτοτρόπως καὶ ἐν ἡμῖν συνέβη μετ' ὅλας τὰς
ἀτελείας τῶν ἐμιλλῶν ἡμῶν ἐκείνων, ἐπὶ τῇ κατὰ
μέγα μέρος τὸ ποθοῦμενον ἀποτέλεσμα καὶ εὐ-
λογεῖται λοιπὸν τὸ ὑπερυψηλόμενον τοῦ Θεοῦ
ὄνομα καθ' ἐκείνην πρῶτην καὶ ἐσπέραν καὶ ἡ
ἐν τοῖς τόποις τῆς ἀρχαίας φοιτήσεως ἐξέλιπε καὶ
ἡ ἀξιοπρεπεστέρᾳ τοῦ ἱεροῦ κλήρου στάσις ἐπε-
τεύχθη, καὶ ἄλλα τινὰ, οὐ σμικρὰν τὴν σημα-
σίαν ἔχοντα, καταρτίσθησαν. Βεβαίως ὑπάρχουσι

καὶ τινες ἐξαιρέσεις, εὐτυχῶς λίαν εὐάριθμοι,
καθ' ὅς ἐκ τῶν ἐμιλλῶν ἡμῶν ἐκείνων οὐδαμῶς
τινες ἐβελτιώθησαν. Ὅσοτο ὅμως προέρχεται,
διότι οἱ τοιοῦτοι ἐβελτιώθησαν ἵνα βαδίζωσιν εἰς
τὴν εὐρεῖαν ὁδόν, δυσκόλως νῦν ἔχουσι νὰ βα-
νωσιν ἐπὶ τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης. Ἐχομεν
ὅμως ἀδικήσαντες τὴν ἐλπίδα ὅτι καὶ οἱ ἐκεί-
μοι οὗτοι ἐπὶ τέλους παραδειγματιζόμενοι ὑπὸ
τῶν ζήλων παρὰδειγμάτων τῶν ἐαυτῶν συνα-
δέλφων, ἀφορῶντες εἰς τὸ συμφέρον τῆς τε
Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πατρίδος, ἀφορῶντες εἰς τὴν
ἰδίαν αὐτῶν σωτηρίαν, μετατελλήσονται καὶ οὗτοι
εἰς τὴν ἀγαθὴν μερίδα.

Ἀλλ' ἡ ἐπελήθουσα βελτίωσις, δι' ἣν δόξαν
ἀναπέμπομεν τῇ Δοττρί τῶν ἀγαθῶν Θεῶν, εἶνε
ἀπλῶς πρὸς τὴν πρῶτον βίβλιν ὅπως ἀνέλθω-
μεν εἰς ἣν θέσιν καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Πα-
τρίς ἀπαιτεῖ, πολλὰ εἰσέτι βαλμύδες ὑπολείπον-
ται. Ἀρξάμενοι ἡδὴ τῆς τεθλιμμένης καὶ κοιμώ-
δους ὁδοῦ, θέοι νὰ φηίσωμεν εἰς τὸ τέμα
αὐτῆς, ἐνὶ ἐὺ εὐρίσκοντες τὸν στέφανον τῶν ἡμε-
τέρων ἀγόνων, ὃν ἀποδώσει ἡμῖν ὁ Κύριος ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος Κριτής. Ἦναι μὲν
ἀληθές, ὅτι διὰ πολλῶν ὁλοφύων δει ἡμᾶς εἰς-
ελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τῆς
βέβαιον καὶ ἀληθές εἶναι ὅτι οὐδεὶς στεφανοῦται,
ἐὰν μὴ νομίμως ἀλλήλῃ. Ἀφορῶντες λοιπὸν εἰς
τὴν τελειωτὴν τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ ἀρχιδαντοῦ
τὴν παροῦσιν ἔχοντες ὅτι τῇ τοῦ Θεοῦ εὐδο-
κίᾳ ἀνελευσόμεθα εἰς τὴν ποθοῦμενον ὕψος πρὸς
χαρὰν καὶ ἀνύψωσιν τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλη-
σίας, μετὰ πατρικῆς παρακλήσεως παρακαλοῦμεν
πάντας ἡμᾶς εἰς τὸν καλὸν τοῦτον ἀγῶνα.

Ἀλλ' ἵσως ἐνδοιαστοῖς τινες θεωροῦσι μα-
ταίαν πᾶσαν ἀγαθὴν ἡμῶν προσπάθειαν
ἡμεῖς ὅμως, νομίζοντες δὲ ὅτι μετ' ἡμῶν καὶ
οἱ πλείστοι ἐξ ἡμῶν, οὐδόλως ἀποδεικνύον-
τες, διὰ τῶν ὑφ' ἡμῶν τῆς πίστεως βλέπομεν
τὸ ἐπαγγελλλόμενον ἀέριον ἐκείνο ὕψος καὶ
προεικνύοντες ὅποια μεγαλουργήματα δύναται
νὰ μεγαλουργήσῃ πίστις ἀληθῆς, ἀληθῆς αὐτα-
πύρηναις. Μήπως οἱ Πατέρες ἡμῶν οἱ τοσαῦτα
μεγαλουργήσαντες ἦσαν φύσεως κρείττους τῆς
ἡμετέρας; Μήπως αἱ προγενέστεραι γενεαὶ δὲν
ὑπέκριντο ὡς ἡμεῖς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σαρκὸς
καὶ τοῦ αἵματος; Μήπως αἱ νῦν ἀκμάζουσιν
Ἐκκλησίαι βαλμύδων καὶ κατ' ὀλίγον δὲν ἀνῆλ-
θον εἰς τὸ ὕψος, εἰς ὃ νῦν εὐρίσκονται, καὶ ταῦτα
μὴ ἔχουσι προγενεστέρων ἱστορίαν, ἐν πολλοῖς
δὲ καὶ τῆς ἀληθείας ἀφιστάμενοι; Ἡμεῖς ἀδι-
στύκτως πιστεύοντες ὅτι κατέχομεν τὴν ἀλή-
θειαν, καὶ ἀναμνησκόμενοι τὰ μεγαλουργήματα
τῶν μεγάλων τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας Πα-
τέρων εὐελεπίζομεθα, μετ' ὅλους τοὺς τῶν ἐνδοια-
στῶν ἐνδοιασμούς, ὅτι πλείστα θίλομεν διακρί-
ξει καὶ μετ' οὐ πολλὴ θίλομεν ἀνέλθαι εἰς τὸ
ἐφετὸν ὕψος, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἀπορρίψωμεν τὴν

ἰδιοτέλειαν καὶ τὸν δηλητηριώδη ἐγωισμόν, τὸν
διαρρηγνύοντα τοὺς ἀγιοτέρους τῆς κοινωνίας
δεσμούς, ἐνστερνιζόμενοι τὴν εὐσεβείαν καὶ τὴν
μεγάλαν τῶν πατέρων ἡμῶν ἀρετὴν, τὴν αὐτα-
πύρηναις.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ
ποθομένου σκοποῦ, ἀπαιτεῖται σύνδεσμος ἱερὸς,
ἐνότης ἀδιάρρηκτος πάντων τῶν ἀπαρτιζόντων
τὴν ἀγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν καὶ ἰδίᾳ τὸν ἱερὸν
κλήρον, τὸ αὐτὸ πάντων φρονούντων καὶ τὴν
αὐτὴν ἀγάπην πάντων ἐχόντων. Ὅτε μόνον
κοινωνία τις δύναται οὐ μόνον νὰ συντηρηθῇ,
ἀλλὰ καὶ νὰ μεγαλουργήσῃ, τότε μόνον ἔστος τι
δύναται οὐ μόνον τὴν ἑαυτοῦ ἀνεξαρτησίαν νὰ
διαφυλάξῃ, ἀλλὰ καὶ ἄλλα περὶ ἑαυτοῦ ἔστος νὰ
προσελκύσῃ, τότε μόνον Ἐκκλησία τις δύναται
οὐ μόνον τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῇ παρακατα-
θήκην νὰ διατηρήσῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς πλείονας ταύ-
την νὰ παραδώσῃ, ὅταν πάντες πρὸς ἀλλήλους
ἀδιάρρηκτως ἐνωμένοι ἐργάζονται ὑπὲρ τοῦ
κοινού συμφέροντος ὑπακούοντες τὸ ἴδιον. Ἐπο-
μένως καὶ ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία τότε μόνον
ἐπανελευσεται εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς εὐκλειαν,
ὅταν πάντες ἡμεῖς πρὸς ἀλλήλους στενωῶς συν-
δεθέντες ἐργασώμεθα δραστηρίως καὶ μετ' αὐτα-
παρνήσεως, ἀναφλέγοντες δι' ἔργων καὶ λόγων
τὸν πρὸς τὴν εὐσεβείαν ἔρωτα καὶ ἡμεῖς πρῶ-
τοι τιμῶντες διὰ πράξεων ἐναρέτων τὴν ἀρετὴν.
Ἐὰν ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν εὐρίσκειται εἰς ἣν θέ-
σιν πλῆντες γινώσκοντες, ἐὰν ἡ πατρίς ἀπ' ἁ-
κρου εἰς ἄκρον διατελεῖ καταπύρηναις ἐξ ἀδελ-
φικῶν αἱμάτων, ἐὰν πάντες ἡμεῖς ἐγενόμεθα μυ-
κτηρισμοὶ καὶ χλευασμοὶ τοῖς κύκλῳ ἡμῶν,
ταῦτα πάντα κατὰ μέγα μέρος προέρχονται δι-
ότι οἱ μὲν ἱερεῖς τῆς ὀρησκείας δεσμοὶ τέλειον
ἐχαλαρώθησαν, οἱ δὲ ταχθέντες ὡς φρουροὶ τῆς
εὐσεβείας καὶ τῆς ἡθικότητος, περιορίζοντες τὰς
ἐνεργείας τῶν μόνον εἰς τὰς ἱερὰς τελετὰς, ὅπως
ἀμεριμνοῦσι περὶ τῆς οὐσίας τῆς ἀγίας ἡμῶν πί-
στεως, ἀποβαλόντες πάντα σύνδεσμον ἐνότητος.
Ἰσως τις εἴπῃ ὅτι ὁ σύνδεσμος οὗτος ὑφίστα-
ται μετὰ ἡμῶν, καὶ εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἐκ-
κλησίας τῆς καθ' ἐκείνην κελευσούσης νὰ ἀγαπῶ-
μεν ἀλλήλους οὐδέ ποτε τίς τι ἀντέλεξεν. Ἡ-
μεῖς ἀπέχοντες πᾶσης ἀπαντήσεως εἰς τὴν πα-
ρατήρησιν ταύτην περιμένομεν ἵνα ἐκ τῶν πραγ-
μάτων κρίνωμεν κατὰ πόσον εἶναι αὕτη
ὁρθή, κατὰ πόσον εἶμεθα συνδεδεμένοι διὰ
τῶν ἀδιάρρηκτων δεσμῶν τῆς ἀγάπης, κατὰ
πόσον δυνάμεθα νὰ ἐξωτερικεύσωμεν τὰ αἰ-
σθητά ἡμῶν ταῦτα ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς ἀγίας
ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ὅτε μόνον αἱ θεωρίαι δύ-
νανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀγαθαί, ὅταν αὐταὶ ἐφαρ-
μοζόμεναι εἰς τὸν πρακτικὸν βίον συντελῶσιν
εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν πασχόντων ἀδελφῶν
καὶ εἰς τὴν εὐρυτέραν διέδοσιν τῆς εὐσεβείας
καὶ τῆς ἀρετῆς. Φειδόμενοι τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ

ἱεροῦ Κλήρου καὶ οὐδόλως ἀνεχόμενοι νὰ ἀκού-
ωμεν ὅτι μόνον ἡμεῖς καθυστεροῦμεν τῶν ἄλλων
ἐν τῇ πνευματικῇ σταδιοδρομίᾳ, συνεκαλέσαμεν
ἡμᾶς εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον ναόν, ἵνα συστήσωμεν
ἡμῖν τὴν ἐξωτερικεύσιν τῶν πρεσβευσμένων ἀρ-
γῶν καὶ ἰδεῶν διὰ τῆς συστάσεως Σύλλογου
ἱεροῦ, δυναμένου μὲν νὰ περιλάβῃ ἐν ἑαυτῇ
πάντα κληρικὰ, σκοπὸν δ' ἔχοντος τὴν περι-
οχίαν τῶν ἀναξιοπαθούντων μελῶν τοῦ καὶ τὴν
προαγωγὴν τῆς ἀγίας ἡμῶν ὀρησκείας. Ἰδὲν
ἡ ταπεινὴ ἡμῶν φωνὴ εὐρῇ, περὶ οὗ δὲν ἀμφι-
βάλλομεν, τὰς καρδίας ὑμῶν διαφλεγόμενας ὑπὸ
τοῦ ἱεροῦ τῆς εὐσεβείας πυρός, ἀπὸ τῆς στιγμῆς
ταύτης ἰδρυθήσεται ὁ προτεινόμενος ἱερὸς Σύλ-
λογος καὶ νέα ζωὴ ζωογονήσῃ τὴν ἀγίαν ἡμῶν
Ἐκκλησίαν, διὰ τῆς ἐν πνεύματι πάντων ἡμῶν
ἀδιάρρηκτου ἐνώσεως καὶ συνεργασίας. Ὅψ' ἡμῶν
προτεινόμενος Σύλλογος ὡς κύριον καὶ πρῶτιστον
σκοπὸν ἔχει τὴν περίοχον ἐκείνων ἐκ τῶν με-
λῶν τοῦ οἴκτου ἢ ἐκ γήρατος ἢ ἐξ ἀσθενείας ἢ
ἐξ ἄλλης τινὸς αἰτίας μὴ δυνάμενοι μέχρι τοῦδε
νὰ διέλθωσιν ἀνέτως τὰς ἡμέρας τῆς ὁλοφύας,
κατέφευγον εἰς τὸ ἔλεος τῶν πιστῶν κινούμενοι
μὲν ἐνίοτε τὸν οἶκτον καὶ τὴν συμπόθειν των,
ἐξουθενούμενοι ὅμως τὴν ἣν ἔφερον ἱερὰν περιό-
χην. Ἰσως τις εἴπῃ ὅτι τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι ὁλίγι-
στοι ἢ οὐδεὶς ἐκ τῶν κληρικῶν περιέρχονται εἰς
τοιαύτην κατάστασιν καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ τοιαύτη
βοήθεια οὐδέποτε ἀπαιτηθήσεται ἢ καὶ ἂν τοι-
οῦτον τι συμβῇ, εἴτε παρὰ τοῦ ἱεροῦ Συλλόγου
ὁ πᾶσων συντηρεῖται, εἴτε παρὰ τοῦ ἐλέους
τῶν πιστῶν, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι. Ἐπιτρέψατε
ἡμῖν νὰ ἀποκρούσωμεν τοὺς ἰσχυρισμούς τοῦ-
τους. Γινώσκοντες μετὰ ἡμῶν ἱερεῖς πενομέ-
νους καὶ στερομένους καὶ αὐτῶν τῶν ἀναγκαί-
στων πρὸς συντήρησιν ἐφοδίων. Ἀλλὰ ἡ εἰ-
δομένη ἱερεῖς τὴν πρώτην κατέχοντες μετὰ τῶν
συναδέλφων των θέσιν, καὶ ὅμως περὶ δυσμίας
τοῦ βίου των ἀτενίσαντες ὡς εἰς τελευταίον
καταφύγιον εἰς τὸ ἱερὸν ταμῖον. Τίς δύνα-
ται νὰ διαβεβαιώσῃ ἑαυτὸν ὅτι μέχρι τελευταίας
ἀναπνοῆς ἔσται εὐτυχὴς καὶ ὅτι οὐδαμῶς ἔξει
ἀνάγκην βοήθειας; Ἡ ἱστορία καὶ ἡ καθήμε-
ρυνή πέτρα τὸ ἐναντίον ἡμᾶς διδάσκουσιν. Ἀν-
θρώποι ἐπὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ καὶ παντοίῃς ἀγα-
θοῖς διακρινόμενοι περιέπεσαν εἰς πέναν καὶ
ἀδοξίαν. Οὐδενὶ λοιπὸν ἐπιτρέπεται νὰ στηριχθῇ
εἰς τὴν παροῦσαν αὐτοῦ εὐτυχίαν. Ἀλλως τε
τὰ καθ' ἡμᾶς τὴν αὐτὴν πάντοτε θέλωσι βυθί-
ζει πορείαν; Ἀδελφον. Ἰσως μάλιστα, ἐφ' ὅσον
ἡ πέτρα διδάσκει, τὸ ἐναντίον συμβήσεται.
Ἀλλὰ καὶ τὸ ἕτερον ἐπιχείρημα ὅτι, ὅταν περι-
έλθῃ τις εἰς ἀνάγκην, εἴτε εἰς τὸν θεῖον συνάρσει
ἰδρυθῶμενον Σύλλογον ἀπευθυνθῇ, εἴτε εἰς τὸ
ἔλεος τῶν πιστῶν, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι, ἀπο-
κρουστέον καθύστερον ἢ ἐκ μέρους τῶν πιστῶν ἀν-
τιλήψεις πάντοτε εἶναι ἀβάδαις, ἢ δὲ ἐκ τοῦ ἱε-

ροῦ Συλλόγου οὐ μόνον βεβαία ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ δικαιοματικῶς ἔκαστος ὑπ' αὐτοῦ περιβαλφθήσεται. Ἔσται τρόπον τινὰ ὁ Σύλλογος οὗτος τρέψατο, ἂν ἐπιτρέπηται ἢ ἐκφρασίς, εἰς τὴν ἕκαστος, καταθέσας τὰ ἑαυτοῦ κεφάλαια καὶ δεόμενος τούτων, προσέρχεται καὶ λαμβάνει οὐ μόνον τὰ κατατεθέντα, ἀλλ' ἐὰν ἢ χρεὶα τὸ καλέσῃ, καὶ πλείονα τούτων. Ἐκαστος προσερχόμενος εἰς τὸν Ἱερὸν Σύλλογον οὐδαμῶς θέλει τείνει χεῖρα ἐπαύτιδα, ἰκεσίας μεταχειριζόμενος, ἀλλὰ μετὰ ὁρῶν καὶ ἀνενδοκίμως προσερχόμενος θέλει λαμβάνει τὰ ἀναγκαῖα εὐλογῶν τὸν Θεόν.

Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ κυρίου τούτου σκοποῦ τῆς ἀλληλοβοήθειας, ὁ Ἱερὸς Σύλλογος, ἀναπτυσσόμενος τῇ τοῦ Θεοῦ βοήθειᾳ, προσήσεται καὶ εἰς ἄλλα ἐπιωρελῆ ἔργα σκοπῶν ἔχοντα τὴν ἀνύψωσιν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου εἰς τὴν προσήκουσαν θέσιν καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς Ἐκκλησίας ἐπ' ἀγαθῇ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἡμετέρας πατρίδος. Ἡ διοίκησις τοῦ Ἱεροῦ Συλλόγου ἀνατεθῆσεται εἰς συμβούλιον ἐκλεγόμενον παρ' αὐτῶν τῶν μελῶν αὐτοῦ καὶ προεδρευόμενον ὑπὸ τοῦ κατὰ καιρὸν Μητροπολίτου. Τὸ συμβούλιον τοῦτο ἔσται καὶ τῆς Μητροπόλεως συμβούλιον, ὥστε τακτικῶς συσχεπτόμενον θέλει ἀνευρίσκει τὰ διορθωτέα καὶ συντελεῖ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἁγίου τῆς Ἐκκλησίας σκοποῦ. Ὁ ἐπίσκοπος, ὅσον ἱκανὸς καὶ ἂν ᾖ, δὲν δύναται νὰ ἀνευρίσκει πάσας τῆς Ἐκκλησίας τὰς ἀνάγκας, οὐδ' ἐπαρκεῖ μόνος εἰς τὴν θεραπείαν αὐτῶν. Ὅταν ἦμις περὶ ἑαυτὸν ἔχῃ ἄνδρας ἐμφορούμενους ὑπ' ἀγάπης ἀκαίρωνος πρὸς τὸ καλῶν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, οὗτοι ὑποδύλλουσι τὰς ἑαυτῶν παρατηρήσεις, καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ ἐπίσκοπος, μανθάνων ἕως ὅτου ἴδῃς ἀντιλείψεις δὲν δύναται νὰ μάθῃ, θεραπεύει ταῦτα περὶ ἢ περιέλθουσιν εἰς γαργαλισμὸν κατὰστασιν. Ὁ Ἱερὸς λοιπὸν Σύλλογος ὑπὸ τῆς αὐταπαρνήσεως τῶν μελῶν του ἐνισχυόμενος, ὑπὸ συμβουλίου ἀποτελούμενος ἐκ τῶν κρατίστων κληρικῶν διεκτινόμενος καὶ ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος καθοδηγούμενος, δυνήσεται οὐ μόνον τὸν κύριον αὐτοῦ σκοπὸν, τὸν τῆς περιήλψεως τῶν μελῶν του νὰ ἐκπληρῇ, ἀλλὰ βοηθῶν καὶ κατ' ὀλίγον, ἐφ' ὅσον τὰ μέσα ἐπιτρέψωσι, συντελέσει καὶ εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ εἰς τὴν πρακτικώτεραν διέδοσιν τῶν εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν πολλῶν κακῶς καμένων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐξ ὀλιγορίας παρεσελθόντων, καὶ εἰς τὴν ὑπερβάσει τῆς Ἐκκλησίας διὰ καταλήλων ὀργάνων καὶ εἰς τὴν δυνατὴν ἀνακούφισιν ἄλλων Ἐκκλησιῶν στενοθυσοῦν εἰσέτι ὑπὸ βαρὺν ζυγόν, καὶ εἰς τὴν διέδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐκεῖ ἐνθα εἰσέτι δὲν ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης.

Ἀλλὰ πρὸς ἐπίτευξιν πάντων τούτων ἀπα-

τούνται ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ μέσα χρηματικά. Τὸ Δημοσθένειον λόγιον καὶ κατὰ ταύτην τὴν περιστάσιν δέον νὰ ληφθῇ πως ὑπ' ὄψιν. Ἐπομένως οἱ ἐπιδοκιμῶντες τὰ λεγόμενα ἡμῶν, οἱ ποιοῦντες διὰ τὴν παροῦσαν κατὰστασιν τῆς γαλουχίας ἡμῶς Ἐκκλησίας, οἱ θέλοντες νὰ συντελέσωσιν, ὥπως ἀνυψωθῇ τὸ γόητρον τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, προσελθέτωσαν ἵνα ἐγγραφῶσιν ἐνταῦθα. Τὰ ἐνόματα ἡμῶν μετ' εὐλογιῶν οἱ μετ' ἡμῶς μνημονεύουσιν ὡς τῶν πρώτων τοῦ Ἱεροῦ Συλλόγου ἱερῶν τῶν. Ἡ κοινωνία ἀναγνωρίσει ὅτι καὶ παρ' ἡμῶν ὑπάρχει ζωτικὴ δύναμις, ἐν ὀλιγορίας μὲν μέγα τοῦδε διατελέσασα, δυναμένη ἡμῶς ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ μεγαλοουργήσῃ, ὥς ἄλλοτε παρὰ τοῖς πατρίσιν ἡμῶν ἐμεγαλύνθησεν. (Μονόηχοι δὲ ἀγαθὸν συμβῆναι ἐκ τῆς ἱερόσεως τοῦ Ἱεροῦ Συλλόγου ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, αἱ μὲν μεταγενέστεραι γένωναι εἰς τὴν ὑμετέραν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἀγάπην καὶ αὐταπαρνήσιν ἀποδίδουσιν, ἡ δὲ μισοσποδότης (θεὸς βραβεύσει) ἡμῶς διὰ τοῦ ἀμαρτάντου ἐκείνου τῆς δικαιοσύνης στεφάνου, οὐ γένοιτο πάντας ἡμῶς ἐπιτυχεῖν.

ΟΙ ΙΔΡΥΤΑΙ

ΤΟΙ' «ΙΕΡΟΙ' ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ».

Μετὰ τὸν ἀνατίκτω λόγον τοῦ σιβασιματικῶν Μητροπολίτου ἐνεργῶν πρώτος αὐτῶν ὡς ἱδρυτῆς τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου», ὁρίσας ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ ταμεῖου δραχμὰς 2000. Εἴτα προσερχόμενος ἕκαστος ἐνεργῶν, σημειῶν καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ ταμεῖου προσφορὰν του, ὡς ἔβλεπε. Εἰς προσήνεγκε δραχ. 200, ὁ ἁγιοματικὸς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Γεννάδιος. Τεῖς προσήνεγκον ἀπὸ 100 δραχμῶν, ὁ Ἱεροκήρυξ τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς κ. Γεωργίου, ὁ οἰκονόμος κ. Ἰωάννης Σάντος, καὶ ὁ Ἱερομόναχος κ. Κρίστος Γεωργιάδης. Εἰς δρ. 70, ὁ Ἱερεὺς κ. Βασίλειος Μπακαλῆς. Εἴτα τοῖς προσήνεγκον ἀπὸ δρ. 50, οἱ κ. κ. Παρθένιος Δημητριάδης ἀρχιμανδρίτης, Ἱερώνυμος Βλαχάκης ἀρχιμανδρίτης, Π. Σωτηρόπουλος οἰκονόμος, Ἱεροκόπιος Μεξόπουλος Ἱερομόναχος, Δημήτριος Ν. Ἰωσταθίου, Γρηγόριος Ἀντωνίου ἀρχιμανδρίτης, Λουκάς Εὐδαξίας Σακελλαρόπουλος, Γεώργιος Βεργιάδης, Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος, Γρηγόριος Παπᾶ Γρηγορίου, ὁ β'. γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Εὐθύμιος Πλάκας, Δημήτριος Κωνσταντῖνου καὶ Γεννάδιος Σωτηριάδης. Εἰς προσήνεγκε δρ. 40, ὁ κ. Μισαὴλ Παλιβάνης. Ἐπὶ προσήνεγκον ἀπὸ 30 δρ. οἱ κ. κ. Θεόδωρος Λογοθέτης ἀρχιμανδρίτης Σωφρόνιος Πανελίδης, Γεώργιος Σακελλαρίου, Α. Παναγιωταντῖνος, Σωφρόνιος Παναγιωταντῖνος ἀρχιμανδρίτης, Σωφρόνιος Παναγιωταντῖνος καὶ Παναγιώτης Καλλίνικος. Οἱ δὲ λοιποὶ ἐβόλουνται τίσαστες προσήνεγκον ἀπὸ 25 ἕκαστος δραχμῶν, ὑπὲρ ἡρώσθη καὶ τὸ κατώτατον ποσὸν προσφορᾶς. Εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ ἔβλεπε: Ἀρχιμανδρίτης Ἰωάννης Μαρτίνος, Ἀρχιδιάκονος Τριβίλλας, Δημήτριος Χατζηανδρέας, Ἰωάννης Ἱερεὺς Γεωργιάδης, Δημήτριος Κωνσταντινίδης οἰκονόμος, Παρθένιος Ἀθανασιάδης, Εὐθυμῖος Καστανίδης ἀρχιμανδρίτης, Γρηγόριος Καρατζᾶς, Νεκτάριος Παναγιωταντῖνος, Γεβριήλ Παπᾶ Ἰωάννου, Ἀμφιλόχιος Μαρμαράς, Γεώργιος Γεωργιάδης Ἱεροδιάκονος, Ἰωάννης Ζησιμόπουλος, Σωτήριος Σημηδάκης, Παρθένιος Γαβρόπουλος, Παναγιώτης Στριμμετάς, Νεκτάριος

Μαρουσοδότης, Ἀθανάσιος Πάλλης Σακελλαρίου, Ἀναστάσιος Ἀθανασίου Σακελλαρίου. Ἰωάννης Νίκας, Σπυρίδων Σαρκῆς, Ἀνδρέας Οἰκονόμος, Νικόλαος Χατζιδάκης, Θεόδωρος Δημητριάδης, Σταμάτιος Μανωλάκης, Γρηγόριος Φαραγγιάδης, Ἀγγελος Βάρας, Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος, Μηνᾶς Κασσιμάτης, Παναγιώτης Παναγιώτης, Παναγιώτης Τριβίλλας, Ἀντώνιος Νικηφόρος, Ἀθανάσιος Ὀλύμπιος, Νικόλαος Βλαχάκης, Χρόσιανθος Γαβριήλ, Σωφρόνιος Κισσός, Γεβριήλ Παπαϊωάννου, Δημήτριος Παναγιωταντῖνος, Μιχαὴλ Θεοφάνης, Σπυρίδων Κτενάς, Ἑμμενούηλ Μαρουσιανός, Νικόλαος Παπαβασιλείου, Μάξιμος Ἰωαννίδης, Νικόδημος Ἀναστ. Ἀδάμ, Εὐσέβιος Μαρτύπουλος ἀρχιμανδρίτης, Σεμασιανός Πολυδώρου, Παρθένιος Βενιέτης, Ἰωάννης Δέσποτης, Ἀγάπιος Ἱεροδιάκονος, Μισαὴλ Αεκάπουλος, Νικόλαος Πανᾶς. Εὐστροφάτος Βιταλάκης, Μελετιόπουλος Φρονιάκης, Εὐσέβιος Μοσχονάς, Ἠλίας Μαυροδότης, Ἀναστάσιος Ἀντωνίου, Θεόδωρος Καραμαλῆς, Κωνσταντῖνος Στανπουτῆς, Γρηγόριος Παρνασσόπουλος, Ἀλέξανδρος Παπαμιχαήλ, Δημήτριος Κληταίνικας, Γεμιστοκλής Δούσης καὶ Σταμάτιος Ἰωάννου Σεματίου.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΦΙΛΟΥ ΠΡΟΣ ΦΙΛΟΝ

ΠΕΡΙ ΑΠΙΣΤΙΑΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Ἐρωτᾷς με, φίλτατε, ἐὰν μηδεμίαν ἀμφιβολίαν ἀναβαίνει εἰς τὴν καρδίαν μου, προκειμένου λόγου περὶ τῶν διδασκαλιῶν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Ὡς φαίνεται αἱ βολαί, αἱ ὁσμήραι ζωηρότερον διευθυνόμεναι κατὰ τοῦ Εὐαγγελίου, ἐγέννησαν ταραχὴν ἐν τῇ ψυχῇ σου. Ἀγρεύς, ὅτι ἐνὰ ἀποκορύφῳ ταύτης, ἵνα ἀπαλλαγῇς τῶν σκέψεων, αἵτινες σε ἐνοχλοῦσι καὶ πείθουσιν, διὰ εἰχρῆς ἰσως ἀνέγκην γνώσεων, τὰς ὁποίας μὲν κατέχουσιν οἱ φέροντες τὸ κύρος καὶ τὴν αὐθεντίαν τῶν ἀπολογητῶν τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἀνέγνωσας τὸν Στράβωνα, τὸν Ροῦαν καὶ τοὺς τούτων ὁμοδόκους, καὶ συμπεραίνεις, ὅτι αἱ δοξαsaί τούτων διδόνουσιν εἰς τὴν παροῦσαν θρησκευτικὴν κρίσιν λίαν ἐπιφοβὸν χαρακτήρα. Ἡ ἀπόσβεσις τῶν ἑλλοτε θερμῶν πεποιθήσεων, ἡ ψυχρὰ καὶ ἄδυσώπητος κριτικὴ, ἡ ἀσυμπαθὲς προσβάλλουσα αὐτὰς τὰς βάσεις τῆς πίστεως, σοὶ ἐμποιοῦσι φρίκην, καὶ ὅτι σὺ αὐθάνεις, ἀπορεῖς πῶς δὲν τὸ αὐθάνομαι καὶ ἐγὼ κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον. «Θὰ ἡνιόουν, μοὶ γράφεις, τὴν ἀταραξίαν σου, ἐὰν ἦσο θεολόγος τις ἢ διδάσκαλος πρὸ πολλῶν ἀσχολούμενος εἰς τὴν σπουδὴν καὶ μελέτην τῶν περὶ χριστιανικῆς θρησκείας σπουδαίων ζητημάτων. Ἀλλ' οὐδὲν τοῦτων κατέχεις εἶσαι, καθὼς ἐγὼ, ἀπλοῦν μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Πόθεν λοιπὸν προέρχεται ἡ παρατηρουμένη εἰς σὲ ἀταραξία; ἐπὶ τίνος βάσεως ἀναπαύεται ἡ πίστις σου, ὥστε νὰ μὲν ἀδιάσειστος ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολλαχόθεν ἐξακουτιζομένων βελῶν τῆς ἀπιστίας;»

Ἀδιάσειστος! οὐχὶ φίλε μου, δὲν δύναμαι νὰ τὸ καυχήθω. Ἡ πίστις μου συχνάκις δια-

σείσεται καὶ ἐξασθενεῖ. Ἀλλ' ἡ ἀσθένεια αὕτη εἶνε ὅλως ἄσχετος πρὸς τὰ ζητήματα, τὰ ἐπασχολῶνται καὶ ταράττονται σε. Τὸ κακὸν ἐκκεῖται ἀλλοχοῦ. Ἡ ἐμὴ πίστις ἐξασθενεῖ ὁσάκις ἐλαττοῦται ἐν ἐμοὶ ἡ πνευματικὴ ζωὴ. Εἶνε δὲ τοῦτο φυσικόν διότι ἡ πίστις καὶ ἡ πνευματικὴ ζωὴ εἶνε ἀδελφαί, γεννηθεῖσαι ἐκ τῆς αὐτῆς θεῆς πνοῆς.

Αὗται ἀλληλοβοηθοῦνται καὶ τρέφονται ἀμοιβαίως. Πᾶν ὅτι ἐνισχύει τὴν πίστιν, ἐνισχύει καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν, καὶ πᾶν ὅτι προσβάλλει τὴν μίαν προσβάλλει καὶ τὴν ἑτέραν. Τὸ ἀλληλέγγυον τοῦτο τὸ συνδέον αὐτὰς αἰσθάνομαι ἐν ἐμοὶ ζωηρῶς, ἀλλ' ἐπὶ μακρὸν χρόνον δὲν ἠδυνάμην νὰ κατανοήσω τοῦτο. Ὅλως διάφορον ἦτο τὸ θεῖμα τῶν ἰδεῶν, ὅφ' οὗ καὶ ἀρχὴς ἐφερόμην. Τὸ πνεῦμα μου ἐνωρὶς προσηλάθη εἰς τοὺς θεοφύλους καὶ τὴν τύγβην τοῦ αἵματος. Ἄν καὶ ἐγεννήθην καὶ ἀνετάρην ὑπὸ εὐσεβῶν γονέων, παῖς μάλιστα δεκαπενταετῆς ἡμῖν σχεδὸν ἔπιστος. Ἀκατέργιστος ὢν τὰς γνώσεις καὶ πιθαρῶν, ἀνέγνωσα βιβλία πολέμια τῆς χριστιανικῆς πίστεως, καὶ ἔβλεπον ὁσμήραι καταρρεούσας ἐν ἐμοὶ τὰς πεποιθήσεις τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων. Ἀνίσχυος διὰ τοῦτο καὶ ἀγωνίων, ἐσκέφθην βραδύτερον, ὅτι ἡ ἀπὸ μέρος μου ἐγκατέλειψις τῶν παραδόσεων τῆς θρησκείας εἶνε αὐτόχρονα ὕβρις καὶ ἀσέβεια πρὸς τοὺς γεννήσαντάς με καὶ ἐκπαιδεύσαντάς γονεῖς. Εἰς τὸ πείσμα δὲ τῶν οἰκτρῶν ἀντιχριστιανικῶν γνώσεων, αἵτινες κατὰ μακρὸν παρεσέφθον ἐν τῷ πνεύμα μου, ἠθέλησα νὰ ἐξακολουθήσω νὰ πιστεύω. Ἐπειρώθην ἀλλ' εἰς μάτην τὸ ἡσθάνθην βιβλῶν, ὅτι δὲν ἐπίστευον ὅπως πρότερον.

Ἡ κατάστασις αὕτη παρετάθη ἐπὶ μακροῦ. Ἡ νεότης συνήθως εἶνε ἐπιπόλαιος καὶ ἐλαφρὰ τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ τῆς τούτου σχέσεως πρὸς τὸν ὕλικόν ἢ οὐδόλως, ἢ ὀλίγον τὴν ἐγγίζουσαν κατ' ἐξάρεσιν ἕπεται τούτων ὁσάκις ἡ ἀνάγκη τῆς γνώσεως τὴν κινεῖ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο πρᾶττει ἐσπευσμένως καὶ παροδικῶς. Ἄν καὶ ὁ ζήλος αὐτῆς εἶνε μέγας, ὥπως πληροφορηθῇ περὶ τοῦ μέλλοντος, ἂν καὶ ἐπιλαμβάνεται τῶν σπουδαιοτέρων ζητημάτων, εὐκόλως ἀποσπᾶται τούτων καὶ τρέπεται τὴν πρὸς τὸ ἀντίθετον φέρονσαν. Τοῦτο ἀκριβῶς συνέβη εἰς ἐμέ, καὶ μάλιστα διότι αἱ σπουδαί, τὰς ὁποίας ἠκολούθουν τότε, οὐδὲν εἶχον τὸ δυνάμενον νὰ ἐπανέφερν τὸ πνεῦμά μου εἰς ἰδέας καὶ μελέτας θρησκευτικὰς. Αἱ θετικαὶ ἐπιστήμαι ἀπερρόφων τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου μου. Τὸ λοιπὸν μέρος διέθετον εἰς τὰς τέχνας τοῦ παρόντος βίου, αἵτινες ἐπὶ μάλλον συνετέλουν εἰς τὸ νὰ ἐκλιανθάνωμαι τῶν ζητημάτων, ἀπερ μὴ εἶχον ἀποσχολήσει ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Τὰ ζητήματα

ὁμιος ταῦτα εὐτυχῶς ἐκείθενθεν ἐν ἐμοὶ μόνον, καὶ διὰ μίαν τὴν ἡσθάνθησαν ἐξυπνήσαντα. Ὁ βίος, τὸν ὁποῖον διήρουν, ἦτο μὲν ταρπνός, ἀλλὰ καὶ κανονικὸς καὶ ἐντιμος, καὶ ἡ τιμιότης αὐτῇ, τῆς ὁποίας ἐνόουν ἐν μέρει τὴν ἀνεπάρκειαν, κατέλειπεν οὕτως εἰπεῖν θύραν τινὰ ἀνοικτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ μου πρὸς ἐπιστροφὴν καὶ εἰσέλασιν τῶν θρησκευτικῶν ἐντυπώσεων, αἵτινες ἄλλοτε τόσον ζωηρῶς ἐγεννήθησαν ἐν αὐτῇ. Συλλογισόμενος τὴν εὐτυχίαν τῶν πιστευόντων εἰς ὅ,τι ἐγὼ ἀπώλεσα τὴν πίστιν, κατελαμβανόμεν συνεχῶς ὑπὸ θλίψεως καὶ στενοχωρίας, ἢν ἡδυνέουν νὰ ἀποσβήσω. Καὶ ἡ θλίψις αὕτη καὶ ἡ στενοχωρία αὕτη μὲ ἔσωσε.

Ὅταν τις ρίψῃ τὸ βλέμμα εἰς τὸ θέατρον τῆς παρουσίας κοινωνίας, παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἀπυστία εἶνε φοβερὰ νόσος τέχνητα φέρουσα τὸν πνευματικὸν θάνατον. Κλίνω δὲ νὰ πιστεύσω ὅτι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἀπογορευμένων τὰς χριστιανικὰς ἀληθείας, ὁλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες δὲν αἰσθάνονται τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν μέγα κενὸν καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀπιστίας παρομαρτυροῦνται τῇ κοινωνίᾳ ὁλόθρη κακὰ. Τοσοῦτον δὲ μᾶλλον στενοχωροῦνται οἱ τοιοῦτοι, καθόσον καὶ δὲν τολμῶσι νὰ ὁμολογήσωσιν ὅ,τι αἰσθάνονται. Τὴν τοιαύτην ὁμολογίαν θεωροῦσιν ἰδίαν ἥτταν, καὶ ψευδῆς τις αἰδῶς κλείει τὸ στόμα αὐτῶν. Εἰς ἐμὲ ὅμως δὲν συνέβη τοιοῦτον τι. Ἐκεῖνο, ὅπερ ἐκράτει ἐπὶ τῶν χειλέων μου τὴν ἐντύπωσιν τῆς θλίψεως τῆς τεταραγμένης ψυχῆς μου, δὲν ἦτο τὸ πάθημα ἐκείνων. Οὐχί, αἰσθημὰ τι ὑψηλότερον μὲ ἐμπόδιζε νὰ λαλήσω. Ἐθέλον ὁμολογήσει ἀνερωθιστὸς τὴν δωαιρικὴν τῆς ψυχῆς μου ἄγωνίαν ἀλλὰ πῶς νὰ τὴν ἐκδηλώσω χωρὶς νὰ φριξῶσιν οἱ περιστοιχοῦντές με ἐκ τοῦ ἀκούσματος τῆς ἀπιστίας μου; Ἀλλως τε ἦτο αὕτη ὁριστικὴ; Οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἐκκαλεῖται τις ἐν γένει πρὸς ὑποστήριξιν τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, αἱ ἀποδείξεις τῆς κατηχήσεως ἦσαν ἄρα γε ἄνευ τινὸς ἀξίας; Εἰσήρχοντο εἰς ὅσα μὴ ἀκούοντα; τὰς εἶχον καταδικάζει ἐγκειμένως καὶ ἐμβριθῶς, ἢ λίαν ἐπιπολαίως; ἴσως, ἔλεγον, ὑπάρχουσι κρείττους ἀποδείξεις καὶ πειστικώτεραι. Τὸ ἐπαθύμου, τὸ ἡλπίζον φέρων ἐν ἐμοὶ τὸ ἥδολον καὶ τὴν εὐλαρίαν τῆς νεότητος ἤθελον διὰ μίαν πτήσεως τῆς καρδίας μου πρὸς τὰς πρώτας πεποιθήσεις μου νὰ μὴ παραβλέπω τι, ὅπερ ἐδύνατο νὰ ἐπαναφέρῃ καὶ ἐδραιώσῃ ταύτας ἐν τῷ πνεύματι μου. Ἐκεῖνο ὅμως, ὅπερ τὰ μάλιστα μὲ ἐβοήθησεν εἰς τὴν κατόρθωσιν τῆς ἐπιθυμίας μου εἶνε τὸ ἔλξ:

Ἀποβέλλων τὰς πεποιθήσεις τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας δὲν ἔπαυσα ἀναγινώσκων καὶ μελετῶν τὰς ἁγίας Γραφάς. Τὸ μᾶλλον ἐκ τού-

των ἐλκυσαν με ἦσαν αἱ περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εὐαγγελικαὶ διηγήσεις. Ἡ ψυχρότης τῆς καρδίας μου πρὸς τὰς δογματικὰς ἀληθείας τῆς χριστιανικῆς θρησκείας οὐδόλως ἡδυνήθη νὰ μειώσῃ τὴν καλλονὴν καὶ τὸ μεγαλεῖον, ὅπερ εὐρίσκον ἐν αὐταῖς. Ἡ ἡγευμένης τοῦ Εὐαγγελίου ὁμιλία ἐν τῇ καρδίᾳ μου, καὶ πρᾶγμα παράδοξον, μετὰ περισσοτέρας δυνάμεως, ἄφ' ὅπου ἔπαυσα νὰ πιστεύω εἰς αὐτό, ἢ κατὰ τὰς ἡμέρας, κατ' ἃς εἶχον πίστιν θεομην. Τὴν ὑπῆρχε λοιπὸν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, οὐδέν μοι ἡγγυέτο κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπιστίας μου, ὅπερ δι' ἐμὲ ἦτο ἀπλὸς βιβλίον ἀνθρώπων, καὶ ὅμως ἦρκει νὰ ἀναγινώσκω ὁλίγας σελίδας τούτου, ὅπως αἰσθάνομαι ἐμμαντὸν κατελιγμένον ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ; Βεβαίως τὸ ἱστοροῦμενον ὑπεράνθρωπον πρῶτον. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ βίου μου ἐνέκυψα εἰς τὴν μελέτην πολλῶν φιλοσόφων. Εἶχον ἀναγνώσει τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ Ἑκκλήτου, τὸ σύγγραμμα τοῦ Μάρκου Ἀδελφίου καὶ πολλὰ τῶν τοῦ Πλάτωνος καὶ Χριστοτέλους. Παρατήρησα ὅτι οὐδὲν τούτων ἐπέδρασαν ἐν τῇ ψυχῇ μου, ὅπως ἡ ἀνάγνωσις τῶν Εὐαγγελίων, καὶ μάλιστα τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐν τούτοις, ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν, ποῖον διάφορον κύρος ἔχουσιν οἱ λόγοι οὗτοι δι' ἐμὲ, ἢ ἐκεῖνοι τῶν σοφῶν τῆς Ἑλλάδος ἢ τῆς Ρώμης. Ἀναμφιβόλως ἔβλουν τούτων τὸν διδασκάλον ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ ἐξοχώτερος, ὁ διαισθητικώτερος κατὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Αἱ διδασκαλίαι αὐτοῦ διαφέρουσι τῶν κοινῶν ἰδεῶν ἔχουσιν ἐξαιρετικὰν, ὑπεράνθρωπον. Ὁ Ἰησοῦς δὲν παρίσταται ἀπλῶς ὡς διδασκαλός, ἀλλ' ὡς ἀπεσταλμένος ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὡς ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὡς αὐτὸς ὁ Θεός, πάρα λαβὼν καὶ ἐνανθρωπήσας, ὅπως διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως ἀγαπήσῃ καὶ σώσῃ αὐτοὺς δι' αὐτοθυσίας.

Ἀλλ' εἶνε ἱκανῶς βέβαιον, ὅτι ὑπῆρξε τὸ πρῶτον τοῦτο τοῦ Ἰησοῦ, τὸ δοξασθῆναι ἐν τοῖς ἀρχαῖς μαρτυροῖς τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τοιοῦτον κύρος ἀντιποιούμενον ἐφ' ἧσαν τὴν ἐνθουσιότητα; Ἡ ἱστορικὴ αὐτοῦ πραγματικότης ἡμυθισθητή, καθὼς ἀναφέρει ἐν τῇ ἐπιστολῇ σου, οὕτως ὥστε εἰς μέγα ἀρεθμὸν πνευμάτων ἐγεννήθη ὁ φόβος καὶ ἡ ἀγωνία. Ἀλλὰ πῶς νὰ ἀγωνιῇ τις τὴν πίστιν εἰς τὸ ὅτι ὑπῆρξε τὸ πρῶτον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπέναντι ἀκαταμάχητον ἀποδείξεων αἰσθητῶν καὶ νοητῶν, τὰς ὁποίας οὐ τοῦ παρόντος νὰ ἀναφέρωμεν, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐχουσα ἐν ἐμοὶ τὴν μερίστην δύναμιν δὲν ἔρχεται ἐξοφῆν, ἐκ τῆς παιδείας, ἐκ τῆς ἐπιστήμης, ἐκ τοῦ κύρους καὶ τῆς ἀξιοπιστίας τῶν ἱερῶν συγγραμμάτων, τῶν αὐτηκόων καὶ αὐτοπτῶν γενομένων τοῦ ἱστοροῦμένου προσώπου, οὐχί ἐ-

γεννήθη αὕτη ἐν ἐμοί, καὶ ἀδιαλείπτως ἀναγεννᾶται. Ἀλλὰ πόθεν; Ἐκ τοῦ ἐν τῇ ἐμῇ ψυχῇ παραγομένου ἀποτελέσματος τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἥτις πρὸς οὐδεμίαν ἄλλην ὁμοιάζει, ἢν θὰ ἐδύνατο νὰ συλλάβῃ ἡ διαυρεστέρα διάνοια, ἢ νὰ ὑνειροπολήσῃ ἡ τολμηροτέρα φαντασία. Ἡ περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἱστορία τῶν Εὐαγγελίων δὲν εἶνε ἔξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας δύναται τις εὐκόλως νὰ ἐπινοήσῃ καὶ ἐφευρῇ. Ὁ ἐφευρέτης, καθὼς ὁδῶς ἀποφαίνεται ὁ Ρουσσώ, θὰ ἦτο θαυμασιώτερος τοῦ ἡρώος. Ἐγὼ δὲ προσέτιθμι, ὅτι ὁ ἐφευρέτης οὗτος, ἐάν ἤθελεν ἔχει ὑπόστασιν, δὲν θὰ ἔμενεν ἐν τῇ σκοτίᾳ. Θὰ ἔζηρχετο ταύτης διὰ τῆς βίας; θὰ τὸν ἐγινώσκομεν ὁ βίος του θὰ ἦτο εἰς ἡμᾶς ἐτι θαυμασιώτερος τοῦ ὑπερανθρώπου ἐκείνου ὅντος, ὅπερ συνέλαβεν ἡ διάνοιά του, καὶ οὕτως τὴν θαυμασίαν ἐκδοὺ ἐξοργάσθηεν ὁ κάλαμός του. Ἀλλ' οὐδὲν τούτων συμβαίνει οὐδὲν ἔχνος τοιοῦτου καλλιτέχνου, τοιαύτης ἐξαιρέτου μεγαλονοίας ὑπάρχει. Ὡς αὐτῶς δὲ νὰ μὲς λέγασιν τινες δοκησιολογοί, ὅτι ὁ δημιουργὸς τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δὲν εἶνε εἰς ἄνθρωπος, μία ἰδέα, εἰς καλλιτέχνη, ἀλλ' εἶνε μία χώρα, μία φυλὴ, ἡ ὅλη ποίησις ἐνὸς λαοῦ. Ἀλλὰ τίνας λαοῦ; τοῦ Ἰουδαίου; Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι ἦσαν τοσοῦτον ἀνίκανοι νὰ φαντασθῶσι τοιαύτην μορφήν, ὥστε ἂν καὶ ἰδίους ὀφθαλμοῖς εἶδον αὐτήν, δὲν ἡδυνήθησαν νὰ τὴν κατανοήσωσι, καὶ μᾶλλον ἐσκυδαλίσθησαν. Ἀκράδαντον λοιπὸν ἔχω ἐν τῇ καρδίᾳ μου τὴν πεπολιθὴν καὶ τὴν πίστιν ὅτι τὸ ὑπὸ τῶν Εὐαγγελιστῶν ἱστοροῦμενον πρῶτον ἐγεννήθη ὑπερανθρώπως καὶ ἔχσει ἐν τῷ κόσμῳ, συναναστάσῃ τοῖς ἀνθρώποις, ἐδίδαξεν αὐτοὺς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀληθῆ θρησκείαν, καὶ ἔσωσε τὸν κόσμον τῆς ἡθικῆς ἀπολείας καὶ τοῦ πνευματικοῦ θανάτου.

(Ἐκ τοῦ Christian Evangelique).

Δ. ΜΑΡΙΝΟΣ.

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΙ

Ὅταν τὸ ἀκέναντον ταράσσεται πῆδον καὶ ἀφρισμένον μαινέται καὶ φοβερὰ μνηστῇ, σὺ εἰς ἃ ἄνευ οὐρανοῦ καὶ ἄνευ ἰστίων πλοίων, ὅπερ ἐπὶ τῶν νώτων του πλατᾷ!

Μάστιγν οἱ ἐπιβαίνοντες αὐτοῦ θαλασσοπόροι μ' ἀπελπισμένα στήματα εἰς κόπους ἐξαντλοῦνται! ποτὲ μὲν χαίρει ἔρυστος, ποτὲ δὲ μαθεῖα δρη κυμάτων ἐμπροσθέν των ἀνυψοῦνται.

Τὸν σκελετῶδη θάνατον καυχάζοντα ἀγρίως ἐνῶπιον των βλέποντες, κραυγὴν ἀπελπισίας οἱ δυστυχεῖς ἀφίονοι, πλὴν φοβερῶς καὶ κρύως ἐκείνος ῥίπτει ἐπὶ τῆς λείας.

Εἰς τῆς ζωῆς τὸ πέλαιος καὶ ὁ θνητὸς ὁ ἄνευ συγχύματα πλωόμενος χωρὶς τοῦ πηδαλίου— τοῦ νου του — ἀκατέλεχτος εἰς συμφορὰν βασάνους ῥίπτεται διὰ τῶν παρορμίων.

Καὶ τότε πλὴν δάμακα καὶ στοναχῇ καὶ θρήνοι, καὶ τότε ἡ ἀπόγνωσις τὸ πνεῦμα του συγχίζει, καὶ πλὴν εἰς τὸ μέλλον του χαρὰν δὲν διακρίνει, καὶ μόνον εἰς τὸν θάνατον ἐλπίζει!

Ἀλλ' ὅστις ἐπὶ ἀκέρειαν γενναίαν ὁδηγείται, τὸ πέλαιος τοῦ βίου του εὐδαίμων διασχίζει, καὶ ἂν συναντήσῃ κλύδωνας δὲν τρέμει, δὲν φοβεῖται, ἀλλ' ἐνθαυρῶς τὴν δίνην ἀνερῇ.

Τὴν στήθην του ἀπρόσβια εὐρίσκει ἡ ὁδὸς, καὶ παίζει μὲ τὴν θύελλαν καὶ μὲ τὰς τροχίλλας, διότι εἰς τὴν καρδίαν του θάρρος καὶ ἐλπίδα χύνει τὰ πάθη του προβέλλον ὁ Μεσσίας!...

Ἀθήναι τῇ 18 Δεκεμβρίου 1889.

Z. TP.

ΤΟ ΕΝ ΜΟΣΧΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΑΙΘΙΟΠΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

ΚΑΙ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΤΟΚΗ.

Τῇ 19 Νοεμβρίου 1889 ἐτελέσθη ἐν τῷ ἐν Μόσχᾳ ἑλληνικῷ μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου Νικολάου ὑπὸ τοῦ σεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Νικηφόρου τοῦ Καλογερᾶ ἀρχιεπισκοπικῇ λειτουργίᾳ καὶ μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν κοιδίμων Ιεραρχῶν Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως καὶ Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκη. Τῆς ἱερᾶς τελετῆς μετέσχον πάντες οἱ ἀρχιεπίσκοποι τῶν ἐν Μόσχᾳ μετοχίων τῶν τσεσάρων Πατριαρχείων καὶ ὁ Σέρβος ἀρχιεπίσκοπος. Μετὰ δὲ τὸ μνημόσυνον ὁ σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος ἐξεφώνησεν ἐλληνιστὶ τὸν ἐπόμενον λόγον.

Εὐλαβέσταται ἀδελφαί,

Ἡ εὐγνωμοσύνη χαρακτηρεῖται κατὰ τοὺς ἡθικολόγους εἴτε τὰς φύσει ἀσθενεῖς ψυχὰς, εἴτε τοὺς εὐ ἡγμένους καὶ κοσμίως πεπαιδευμένους ἀνθρώπους. Ὡς ἀρετὴ δ' αὕτη θεωρουμένη, ἔχει πολλὴν καὶ μεγάλην ἀξίαν καὶ γνωρίζεται ἐκ τῶν παρεπομένων αὐτῇ ἰδιοτήτων, ὅπως τὸ δένδρον ἐκ τοῦ καρποῦ. Αὕτη ζωογονεῖ τὸ τῆς εὐποιίας αἶσθημα. Δι' αὐτῆς ἀναρριπίζεται ὁ ζῆλος πρὸς εὐεργεσίαν. Ἐξ αὐτῆς ἀναπηγάζεται ὁ ἐνθεος πόθος τοῦ συμπέσχειν τοῖς πλάστοις, καὶ καθέλου εἰπεῖν, αὕτη γίνεται ἐπανεστὴν καὶ ἀγίων κατορθωμάτων τροφὴς τε καὶ μήτηρ.

Ἐν δ' ἄρα; ἐπειδὴ κατὰ περίστασιν συνῆδη, ἵνα συναντηθῶμεν ἐν τῇ εὐσεβοσῇ ταύτῃ μεγαλουπόλει τοσοῦτοι τῶν ἐν Ἀνατολῇ ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν λειτουργοί, δὲν ἐμέλλομεν ἐπὶ παραβάσει καθήκοντος ἱεροῦ νὰ κατακρίθωμεν, ἂν ἐ-

κιστος ἐξ ἡμῶν ἀπέρχεται εἰς τὰ ἴδια ἀνευ τοῦ παρασχεῖν δεῖγμα τι εὐγνωμοσύνης πρὸς δύο περικλαεῖς ἱεράρχας, ὅντας τε καὶ ἐσόμενους τῆς ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας σέμνωμα καὶ ἐγκαλλιῶπισμα; Καὶ ἂν τὰ τόσα αὐτῶν ἀξιώματα προτερήματα μὴ παρεκλίνον ἡμᾶς, ἀλλ' ἀπλῶς τοῦτο τὸ περιστάτικόν, ὅτι ὁ πολλὸς ἐκείνος Εὐγένιος ὁ Βουλγαρὶς καὶ ὁ σάφης Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης μέρος τοῦ μακαρίου αὐτῶν βίου ἐνταῦθα διήνυσαν, πῶς ἦν δυνατόν νὰ μὴ διεγείρῃ ἐν ἡμῖν νῦν τὴν συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνης; Ἀλλ' ἂν πάλιν καὶ τοῦτο ἡδυνάτο ἀσθενὲς νὰ θεωρηθῇ, ἀλλ' ἡ ἀνέμνησις, ὅτι ὁ μὲν πρῶτος ἐν αὐτῇ τούτῃ τῇ ἱερῇ νακῇ τὸ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἐλαβεν ἀξίωμα διὰ τοῦ πολλῆς αὐτοῦ νεωτέρου τὴν ἡλικίαν Πλάτωνος, τοῦ περιδύξου Μητροπολίτου Μόσχας, παρ' οὗ καὶ τῆς Αυτοκρατορίας Αἰκατερίνης τοῦ δὲ δευτέρου ὁ τάφος, ἐν ᾧ τὰ λείψανα αὐτοῦ ἐπαπαύονται καίτοι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τοῖς φιλοθέοις καὶ φιλομούσοις μνημα καὶ σέβασμα ἱερὸν (α), αὐτῇ, λέγω, ἡ ἀνέμνησις συνεπύγεται προτροπὴν εἰς τοῦτο συντονιστικὴν. Πρέπει ἄρα καὶ δίκαιον νὰ μὴ φανῇμεν ἑξήθυμοι καὶ ἀναίσθητοὶ, ὅτε λόγοι τοσοῦτοι τὸ πρακτικόν ἐπιτελοῦν.

Καταγόμεθα δὲ Ἀνατολῆς καὶ ἐοίμεν μέρτυρες τῆς τε αἰδέϊμου μνήμης, ἣν παρ' ἡμῖν ἡ ζῶσα αὐτῶν διδασκαλία κατέλιπεν, ὡς καὶ τῆς πολλῆς ἡλικίας ὠφελείας, ἣν μέχρι τοῦδε οἱ τῶν χωρῶν ἐκείνων λαοὶ καρποῦνται ἐκ τῶν ἀπειρῶν καὶ σοφῶν αὐτῶν συγγραμμάτων.

Ἐπιτρέψαι καὶ λειτουργοὶ τῶν γεραῶν τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησιῶν ὑπάρχοντες, ὑφαιόμενοι νὰ διατρανώσωμεν τὴν παρ' ἡμῖν κρατούσαν παράδοσιν, ἥτις πρὶν ἢ ἐν τῇ βυζαντινῇ ἱεραρχίᾳ ἀναλαμβάνουσιν ὁ Εὐγένιος καὶ ὁ Νικηφόρος, αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν εἶδον ἐν τοῖς προσώποις αὐτῶν στίλβουσιν τὴν αἴγλην τῶν παλαιῶν τῆς Ἐκκλησίας Φωστῆρων. Ἀποκαλῶ δ' οὕτω τὴν πλειόδα τῶν Θεσπεσιωτικῶν Πατέρων τῶν βίου μὲν λαμπρότητι καὶ ἀγιότητι περισπουδάζων, φρενῶν δ' ὀξύτητι ἐξηλεκτών, μαθήσεως δὲ δυνατόν ἀπαρμύλλον, ὧν ὁ σύμπας αἰὼν ἀγέτω τὴν μνήμην ἐτήρησε. Καὶ εἶδον τὴν αἴγλην ταύτην στίλβουσιν ἐν τῇ ἀμέμπτῃ αὐτῶν βιωτῇ καὶ πολιτείᾳ, ἐν τῇ ἀμέτρητο πολυμαθείᾳ, ἐν τῇ ἐνθέῳ

(α) Χεῖρ βέδελος οὐ πρὸ πολλοῦ, ὡς ἐμύθοιεν ἐσύλησε τὴν ἐπὶ τοῦ τάφου προσελθόντων γὰλκόν τευκτον πλάκα, ἐφ' ἧς κεχαραγμένον ἦν τότε τῆς κομψῆς τοῦ Εὐγενίου Μούσης τὸ ἐπιτύμβιον:

«Χεῖρα σὴν δὲ μῦσεν ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ (αἱ) ἱεράρχης
«Τῶν ἐκ βλάβε πάρος γένηματα ἀμβροσίου.
«Ἀλλ' αὖ καὶ κἀλλεπε δὴ βιβλίοις, καλοῖς τε σοφαῖς τε,
«Μυεῖ καὶ σιγῶν τοὺς μετελευσόμενους».

Ἀλλ' ἐλπίζομεν, ὅτι ταχέως εὐρεθήσεται ὁ τοῦ ἱερέως εὐσεβὲς διόρθωσις.

ζήλην, ἐν τῇ πράξει, ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ πρὸ πάντων ἐν τῇ ἀρμονικῇ συνδυασμῇ τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως. Διότι παρ' αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας τὸ βάθος ἐξισοῦτο πρὸς τὸ τῆς σοφίας ὕψος καὶ τῆς πίστεως τὸ στερεὸν ἡμιλλᾶτο πρὸς τὴν ἀκρότητα τῆς ἐπιστήμης. Ἐάν δ', ὡς κοινῶς ὁμολογεῖται, ἡ πράξις ἀποδοκίμει τελεσφόρος, ὅταν αὐτὴν χειραγωγῇ τῆς θεωρίας ὁ λύχνος, καὶ ἐάν, τὰν ἀπαλιν, τὴν θεωρίαν ἀρίστα χρησιμοποιοῇ ἡ λαλοισμένη καὶ νήφουσα πράξις, τοῦτο τοῦ συνδυασμοῦ τὸ μυστήριον εὐρίσκειν αὐτοὺς μεμνημένους καλῶς ἐκ τῆς λέσχης τῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας Διδασκάλων, ἐνθα ἐμυσταγωγῇθησαν. Μάρτυρες τῆς τῆν λόγων τούτων ἀληθείας αὐτὰ τὰ πράγματα, ὧν εὐκαιρον ὀλίγα ἐκ τῶν πολλῶν νὰ μὴ παρασιωπήσω.

(1) Εὐγένιος δὲν μετηρησάτο μόνον διὰ γενναϊοτάτου περὶ ἡμέρας εἰς τὰ τοῦ μεταφυσικοῦ κόσμου ὕψη, οὐδ' ἐλίζευσεν ἀριστοτεχνικῶς τὰς ἀγαλματικὰς αὐτοῦ φιλοσοφικὰς ἰδέας ἐν τῇ ἀνυπερβλήτῃ ἐκείνῃ Ἀσκησῇ, ἀλλ' ἐγένετο καὶ τῶν Σέρβων Ἀπόστολος καὶ διὰ τῶν αὐρᾶν εὐαγγελικὴν ἀποπνευστὴν παραινέσειν ἐξισογῆσαι τὸ παρ' αὐτοῖς λήιον τῆς εὐσεβείας, ὅτε τοῦτο ἡπείλει νὰ καταξήρῃ καὶ βίαιος καὶ πνιγερὸς τῆς ἑτεροδιδασκαλίας ἀνεμῶς.

Οὐδὲ προσηλυτοὶ ἀκλινῶς ὁ Νικηφόρος εἰς τὰ ἀγαπητὰ αὐτῇ μαθηματικὰ καὶ ἀστρονομικὰ θεωρήματα, οὐδ' ἐξόφαινε μόνον καλλιτεχνικῶς τὰς γλαφυρὰς καὶ μελισταγεῖς αὐτοῦ Ὀμιλίας, ἀλλ' ὡς ἄλλος Θεολόγος Γρηγόριος τοῖς Ἀρειανού, οὕτω καὶ οὗτος τοῖς καλούμενοις Παλαισιπλάτοις (Ῥακολνίκους), τοὺς δὲ ἀνταγωνιστοὺς ζήλου ἀποσχιζόντας ἑαυτοὺς τοῦ σήματος τῆς Ἐκκλησίας, παρεκάλει μετὰ πρῶτης, ἐνομιλῆται μετὰ πατρικοῦ φίλτρου, ἐξήλεγχεν αὐτῶν τὰς πλάνας ἀποστολικῶς καὶ ἐπανήγγεν, ὡς ὄντως εὐαγγελικὰς Ποιμνῆς, εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας.

»Ωὐ! (ἐνδύχεται τις ἐνταῦθα νὰ ἀντεκφω-
»νήσῃ) παῦσαι νῦν ἀνασκάπτειν ἡνέματα καὶ
»πράγματα ἐκ τοῦ βάθους τῆς λήθης, ἐν ᾗ κείν-
»ται ἡδὴ τεταρμένα ἀπὸ πολλοῦ». Ἰσως ἄλλα
πρὸς βεβαίωσιν τοῦτου ὁ λέγων ταῦτα ἐπρέπε προηγουμένως νὰ δείξῃ, ἂν ποῦ ποτε ἐπεσφύθη ὡς κομμητήριον ἡ ἱστορία...

Ῥό γ' ἐφ' ἡμῖν πᾶν ἐπιμέλειτον περιφραυτῆς αἰσθημα ἀποκροῦμεν πῶς δύναται. Ἀλλὰ καὶ δεχόμεθα ἀσπασίως τὴν γνώμην τῶν λεγόντων, ὅτι ἀδικεῖ τις, ἐάν μὴ τὸν προσήκοντα ἐπαινον ἀπονέμῃ τοῖς ἀξίοις. Τῆς τοιαύτης δ' ἐχόμενοι γνώμης, μετὰ παρηγοίας λέγομεν, ὅτι τῶν ἱεραρχῶν τούτων ἡ Θεσπεσία ξυνωρίς οὐδενὸς τῶν κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐκατονταετηρίδα ἐπὶ φιλοσοφίᾳ, φιλογίᾳ καὶ θεολογίᾳ διαπρεψάντων ἵσταται ταπεινότερον. Ἐντεῖθεν καὶ τὰ ἡνέματα αὐτῶν καὶ τοῖς ἐγγύς καὶ τοῖς πόρρω ἐγένοντο ἐξάρχοντα καὶ περίπτωτα ἐντεῖθεν καὶ ἡ μνήμη

αὐτῶν διαμένει εἰσέτι θάλλουσα ἐντεῖθεν καὶ εἰς πᾶσαν φιλομαθῆ καὶ φιλόθεον ψυχὴν ἀξιωμαθύνεται οἱ τόποι, ἐν οἷς ἔδρασαν.

Ταῦτα, ὧν ἀπτεται ἐνταῦθα ὁ λόγος ἀκροβύτως, ἂν κατὰ πλάτος ἐπειράτο νὰ ἀναπτύξῃ, ἐμελλεν ὄντως νὰ λάθῃ στήλην ἱστορίας σχολιοτενοῦς. Ἀλλ' ἡμεῖς εὐρισκόμεθα νῦν ἐν Μόσχᾳ καὶ τὴν αὐτοσχεδὸν ταύτην ὁμιλίαν εἰς τὰ πρὸς τὴν πόλιν ταύτην συναφῇ εὐλογον νὰ περιστέλωμεν.

Ἡ ναὶς ἱεροῖς, οἰκοῖς εὐκτηρίοις καὶ εὐαγέ-
σιν ἱδρύμασι καταστρόλιτος Μόσχᾳ ἔσχεν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον οἰκήτορας τὸν Εὐγένιον καὶ τὸν Νικηφόρον. Αὐτῇ εἶδεν αὐτοὺς ἱεουργούντας ἐν τῇ χάριτι καὶ τῇ ἀγλαΐᾳ, ἣν ἀρετὴ καὶ ἡ ἀληθὴς σοφία πλουσίως ἐπέχεον ἐπὶ τὰς μορφὰς αὐτῶν. Ἐθεόκωστο ἐν αὐτοῖς τοὺς ἀγιοπρεπεῖς τύπους τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων ἱεραρχῶν, ἐξ ὧν ἐδιδάχθη τὴν, ἐφ' ἣ σέμνυνται, ὁρθοδόξον, καί, πρὸς τιμὴν αὐτῆς αἰδῶν εἰρήσθω, ἐκαρπύσατο ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην πόλιν τὴν ἐξ αὐτῶν πνευματικὴν ὠφέλειαν.

Οἱ εἰς τὸν παρόντα τῆς φιλοζωίας καὶ τῆς κενωσποδοῦ φιλοδοξίας αἰῶνα ἐμπαιθῶς προσηλωμένοι, ἀδυνατοῦντες νὰ ἐνοήσωσιν ὅπως τὰ πνευματικῶς συγγενῇ καὶ θμια ἔλκονται ἀμοιβαίως καὶ ἀλληλεπιδρῶσιν, ἐκλαμβάνουσιν ἴσως ὅς τι περιστάτικόν τυχαῖον, τοῦτο δὲ τὸ πολλὸς καὶ ἡμᾶς προσοχῆς ἔχειν, ὅτι δηλαδὴ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀνέλαμψαν κατ' ἐξάρεσιν ἐν μόνῃ τῇ ἀγιοτάτῃ μητροπολιτικῇ τῆς Μόσχας θρόνῳ οἱ δύο περίεμπτοι ἱεράρχαι, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Φιλάρτος. Ἀλλ' ἡμᾶς ἐκεῖνο τὸ χρίσμα καὶ μύρωμα τῆς ἀκραιφνοῦς τούτων ὁρθοδόξιας, ἐκεῖνο τὸ εὐδὲς ἄρωμα τῆς γνησίας Θεολογίας, ἣν ἀποπνεύουσιν αἱ συγγραφαὶ αὐτῶν, ἐκεῖνο μέλιστα καὶ ἰδιαίτατα τὸ ὁξυδερκὲς καὶ ἀγρυπνον, ἀλλὰ καὶ ἀπλοῦν καὶ ἀβάσκανον ποιμαντορικὸν ἡμῶν, δι' οὗ, ὡς γνήσιοι ἀποστολικοὶ Ποιμένες, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Φιλάρτος ἐπισκοποῦν πᾶσαν καθόλου τὴν ὁρθοδόξον, ταῦτα πάντα παύουσιν, ὅτι ἀμφοτέρω οἱ ἀείμνηστοι οὗτοι ἱεράρχαι προσέδωκαν εἰς Εὐγένιον τὸν Βουλγαρὶν καὶ Νικηφόρον τὸν Θεοτόκῃν ὡς εἰς σύγχρονα πρότυπα τελείων ὁρθοδόξων ἱεραρχῶν καὶ ἀπεπύσωσαν ἐν τῇ ἑαυτῶν ψυχῇ πιστῶς τὴν ἐκείνων εἰκόνα. Ὁ τοῦτο διαμυσθῆται, διαμυσθῆται αὐτοῖς, νομίζομεν, τὸ οὐσιωδέστατον τῶν πλεονεκτημάτων. Ἀμφοτέρω οἱ ἱεροὶ ἄνδρες ἀνήκον κατ' εὐκληρίαν εἰς τὰς ἀρίστους τῶν φύσεων. Ταῖς δ' ἀρίσταις φύσεσιν ἰδιόχει ὁμολογουμένως τοῦτο τὸ ἐξάρτεον προσδόν' ὅτι κνίζουσι καὶ παρατηγάνουσι τρῖπον τινα τὸ φιλότιμον τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς καὶ διεγείρουσιν ἐν ἑαυτοῖς ἀμιλλαν ἀρίστην πρὸς τοὺς κατὰ τὰς φυσικὰς καὶ πρᾶξις ἀρετὰς ὑπερφύως ὑπερέχοντας.

Οὕτω δ' ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης τὰ παρα-

στήματα τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Φιλάρτου παρκατηρόμενα ἐμφανίζονται ἐν τῇ ἱεροπρεπεστέρᾳ καὶ ἀξιοπρεπεστέρᾳ αὐτῶν ὄψει. Καὶ δὴ καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τῆς περιωπῆς ταύτης ἐπισκοποῦντες, θεωροῦμεν αὐτοὺς, ὡς τοὺς τελευταίους μεγάλους τῆς χρυσῆς ἀλύσειος κρῖτους, αἰνέτας ἀριμολογούντας ἡμᾶς πρὸς τὸ παλαιὸν ἱεραρχικὸν τῆς Ἐκκλησίας σύστημα.

Καὶ εἶχεν ἂν ψυχῆς εὐσεβοῦς καὶ εὐμούσου ἡμῶν ἐν τῇ ἐν Μόσχᾳ διατριβῇ Εὐγενίου τοῦ Βουλγαρέως καὶ Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκου πολλὰ καὶ ἄλλα νὰ παρατηρήσῃ καὶ ἑαυτὰ θυμήσῃ τε καὶ σπουδαῖα καὶ ὡς πρὸς τοὺς παρόντας καιροὺς εἰς ἄκρον διδασκική. Ἀλλ' ἡμεῖς περιοριζόμεθα σήμερον εἰς μόνον τὰ λεχθέντα καὶ τὸν λόγον καταπαύομεν. Ὡς δ' ἐν ἐπιλόγῃ εἰρήσθω, ὅτι ἡ τύχη αὐτῇ, ἣ εἰς τοιαύτας ἡμᾶς σκέψεις ἀναγαγούσα, ὁδηγεῖ ἅμα καὶ εἰς τὴν συνέπειαν τοῦ λογικοῦ τῶν σκέψεων τούτων πορίσματος. «Παρατηρεῖτε; (λέγει τρόπον τινα) τὴν πρὸςκαρὸν ταύτην ζωὴν παροδούμεν κατ' ἀνάγκην πάντες, ὅσοι διὰ γενέσεως εἰς ταύτην εἰσέλθομεν. Ἀλλὰ τοὺς τύπους, ἐν οἷς δίκην σταθμῶν ἐστάθμευσαν ἐν τῇ βίῃ, ψυχῶν τε μελέτης καὶ ὠψιλῆς διδασκαλίας ὑπόθεσιν τοῖς μεταγενεστέροις ποιοῦσιν οἱ φύσεως ὑπερέχοντες λαχόντες καὶ κατὰ Θεὸν ζήσαντες».

Διὰ τούτων δὲ τῶν παρακλειουσμένων καὶ ἡμῶν τὴν ὀφειλόμενὴν πρὸς τοὺς μνησθέντας ἱεράρχας εὐγνωμοσύνην ἐπέτρωσε καὶ δὴ καὶ εἰς τέλει τοῦ ἱεροῦ τούτου μνημοσύνου παρώτρυνεν. Ὁ ἐν θερμαῖς ταῖς πρὸς Κύριον δεήσεσι τελέσαντες, ἀπέλθωμεν κάλλιον διδασκαλόμενοι τοῦτο τὸ μέλημα, ὅτι ὅσοι βαθύτερον ἐν τῇ ψυχῇ τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην ἐνιδρυμένην ἔχομεν, τοσοῦτο προθυμότερον καὶ ἀσφαλέςτερον τοῖς ἐκείνων ἴχνεσιν ἀκολουθοῦμεν καὶ τοῦ βίου αὐτῶν ζήλωται γινόμεθα.

ΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΠΟΛΥΒΙΟΝ

Ε'.

«Ὅταν συμβῇ ποιεῖς ἔθνος ἰσχύον τὰ μέγιστα καὶ κατὰ τὴν τῆς πολιτείας σύστασιν καὶ κατὰ τὴν λοιπὴν πολιτικὴν δύναμιν καὶ ἐθνικότητα νὰ εἶναι ἕμωρον ἄλλῳ ἔθνει ἐν ἐμφυλίῳ ταραχῇ διακειμένη, ἡθικῶς ἀνισχύρῃ ὑπὸ πολιτικῶν μικροφροῶν καὶ ἀλληλομαχοῦντων καὶ ἀσυνέτων διευθυνομένων, πάντως θὰ ἔλθῃ ποτὲ καιρὸς, καθ' ὃν ὡς θύελλα τις θὰ καταρραγῇ κατὰ τοῦ ἐν κακοπολιτείας διαβιούντος τοῦτου ἔθνους. Ὁ ὀλέθριος οὗτος καὶ ἄφρευκτος κίνδυνος ὁ ἐκ τῆς ἐφύδου ταύτης τῶν ξένων ἐπικερμάρμενος ἀποτρέβεται καὶ σῶζεται ἡ ἀνεξαρτησία τῶν ἔθνων τούτων μόνον, ὅταν οἱ προεστώτες τῶν πραγμάτων αὐτοῦ

δμοφρονῶσιν καὶ ἔχουσιν ἐμπιστοσύνην πρὸς ἀλλήλους, εἶναι προσεκτικοὶ εἰς τὰς κινήσεις τῶν ἐπιβούλων τοῦτων ξένων, ἐνισχύουσι κατὰ πάντα τρόπον τὰς ἐθνικὰς αὐτῶν δυνάμεις καὶ προσπαθοῦσι πάσῃ μηχανῇ νὰ ἀποκωλύσωσι τὴν ὑπὲρ τὸ μέτρον αὐξήσιν τῆς δυνάμεως τοῦ ἐπιβούλου τοῦτου ἔθνους (1), ἀλλ' ὅταν ἐνεκὰ τῶν ἐκανελημμένων σφαλμάτων τῶν ἀδεξίων καὶ διεφθαρμένων προσεστώτων τοῦ ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς ἀνισχύρου τοῦτου ἔθνους αὐξήσῃ ὑπὲρ τὸ μέτρον ἡ δύναμις τοῦ ὁμοφρονῶντος καὶ ὅταν παρασχεθῇ ποτὲ ἀφορμὴ νὰ ἀναμειχθῶσιν εἰς τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ οἱ ἰσχυροὶ οὗτοι ἕμοιοι, τότε πάντως θὰ ἐπακολουθήσῃ ποτὲ ἡ ἀπώλεια τῆς πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ μικροῦ καὶ ἀνισχύρου τοῦτου ἔθνους. Οἱ τότε προϊστάμενοι τῶν πραγμάτων αὐτοῦ ἔχοντες ὑπ' ὕψει ὅτι ἐκ τῶν δύο σκοπῶν, οὗς ἐπιδιώκει πᾶσα πολιτεία, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ συμφέροντος, κατ' ἀνάγκην πρέπει τὸ συμφέρον νὰ ἐπιδιωχθῇ, ὅταν τὸ ἔκτιστον καὶ προτιμότερον, τὸ καλὸν, δὲν εἴναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ, ἔχοντες προσέτι ὑπ' ὕψει ὅτι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ διαφύγῃ ἐπὶ τέλους τὸν μοιραῖον ὄλεθρον ἡ πατρίς αὐτῶν, εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς ὑποίας ἤρχισαν νὰ ἀναμειγνύονται ἄλλα ἰσχυρότερα ἔθνη, πρέπει νὰ ἀποφασίσωσι νὰ πιστεύσωσιν ὅτι μόνον μία πολιτικὴ ἐναπολείπεται αὐτοῖς, νὰ μετέρχωνται πάντα ἐκεῖνα τὰ συνετὰ μέσα, δι' ὧν θὰ ἦναι δυνατόν νὰ ἐπιβραδυνθῇ τὸ μοιραῖον τοῦτο τέλος ἵσον τὸ δυνατόν εἰς μακρότερον χρόνον. Πᾶσα ἄλλη πολιτικὴ εἶναι ἐσφαλμένη, ἐπιτηδεῖα μόνον εἰς τὸ νὰ ἐπιταχύνῃ τὸν ὄλεθρον τῆς πατρίδος αὐτῶν. Ἄν εἰς πᾶν πρόσταγμα τοῦ ἰσχυροτέρου παιδαριωδῶς δυστροπῶσιν οἱ προσεστώτες, ἀπονενοημένως ἀνθίστανται, ἀρεπῶς ὀργίζονται καὶ ἀναιδῶς ἐξυβρίζωσιν, ἂν ὅταν ἀναγκασθῶσι νὰ ἐπιτελέσωσι πρόσταγμα τι, πράττωσι τοῦτο μετὰ προφανοῦς δυσσεβείας, ὡς δύσκολόν τινα καὶ μικρὰ γράδια, μεψιμοιροῦντες, χαλεπαίνοντες, ἀκαταδίξιμοι ἢ τάνάπακιν ἂν οἱ προσεστώτες ἀναισχύντως καὶ ἀνελευθέρως κολακεύοντες τοὺς ὑπερέχοντας, εὐπειθῶς καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιρρήσεως εἶναι πρόθυμοι ὡς τινες ὀρυάκωτοι παρὰ τὸ δέον νὰ πράττωσι πᾶν τὸ κελεύμενον καὶ πᾶν τὸ τοῖς ἰσχυροτέροις ἀρέσκον, εἰς πᾶσαν περίστασιν ἀγνῶς νὰ προστρέχωσιν εἰς αὐτούς, τυφλῶς καὶ δουλικῶς νὰ συνεργῶσιν εἰς τὴν προκοπὴν πάντων τῶν σχεδίων αὐτῶν, ὁ χρόνος τῆς ἀπώλειας τῆς πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν εἶναι ἐγγύς.

Οἱ συνετοὶ πολιτικοὶ τοῦ πάντως εἰς πολι-

(1) (5, 104, 4, 31, 1, 1, 83, 2).

τικὸν θάνατον καταδικασμένου τοῦτου ἔθνους δέον νὰ ἦναι μὲν προσηγεῖς καὶ περιποιητικοὶ πρὸς τοὺς ἰσχυροτέρους, ἀλλὰ δέον ἐπίσης νὰ παρεμβάλλωσιν, ἐντὸς ὧμος τῶν ὁρίων τῆς φιλοφροσύνης καὶ τῆς εὐπρεπείας, πάντοτε, προσκόμενα εἰς τὰς ἀρέξεις αὐτῶν, νὰ μὴ ἐκτελῶσιν ἀμέσως καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιρρήσεως τὰ παραγγελλόμενα ὑπ' αὐτῶν, ἀλλ' ὀχυροῦνται ὑπισθῆναι ὅτι μὲν τῶν ἰδίων νόμων, ὅτε δὲ τῶν συνθηκῶν, ὅτε δὲ τοῦ δικαίου καὶ ἄλλοτε τῶν κοινῶν πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις νομίμων νὰ ἀνθίστανται, κοσμιώτατα, ἐννοεῖται, πάντοτε ὅσον τὸ δυνατόν πλεονέχοντες, νὰ παρεμποδίσωσιν, ὅσον ἀνθρωπίνως πλέον εἶναι δυνατόν, τὴν εἰς τὰ ἀνήλια βάρβαρον τῆς πολιτικῆς ἀφαιρέας μοιραίαν καταγορᾶν τοῦ ἔθνους, οὗτινος ἔχουσι τὴν μερίστην ἀτυχίαν κατὰ τοὺς δυστυχεῖς τοῦτους χρόνους νὰ προϊσταται (1).

Πλὴν δὲ τούτων τῶν σπουδαιωτάτων διὰ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων διδασμάτων, ἅτινα προχειρότατα παρέχει ἡ ἱστορία, ἐξ αὐτῆς δύναται τις νὰ μάθῃ καὶ πλείστα ἄλλα οὐχὶ ὀλιγώτερον τούτων ἀφέλιμα εἰς τὴν βίον. Ὅτι π. χ. δὲν εἶναι δυνατόν οὔτε νὰ προσταθῇ τις τῶν κοινῶν ὀλιγορῶν τῶν κατ' ἰδίαν, οὔτε νὰ ἀπέχῃ τῶν δημοσίων χρημάτων ζῶν πολιτεῖα, ὅσον ἢ ὅσον ἐπιτρέπωσι τὰ ἴδια αὐτοῦ ἐκδοτήματα (2) ὅτι ἡ πανίη καλύπτει τὴν ἐπιτέλειαν μεγάλων πραγμάτων καὶ πληροὶ τὴν τε ἰδιωτικὴν καὶ δημοσίαν βίον ἀμφισβητήσεως, ἐρώδων, ὀργῆς καὶ πολλῶν ἄλλων ὀλεθρίων κακῶν (3) ὅτι ὁ πλοῦτος μόνον ὅταν μετὰ νοῦ καὶ τάλμης χερσίζῃται, γίνεται χρησιμώτατος εἰς πᾶσαν σπουδαίαν ἐπιχείρησιν, ὅταν δὲ ἄνευ νοῦ, τότε γεννᾷ φθόρον καὶ ἐπιβουλὰς καὶ γίνεται σχεδὸν πάντοτε παρὰ τὴν ἀνηκεῖσθαι κακῶν καὶ τελείας ἀπωλείας τῶν ἐχόντων αὐτόν (4) ὅτι ἐπειδὴ ἐνκολλώτατα οἱ ἄνθρωποι ἐξευρίσκουσι τὰ εἰς τοὺς ἄλλους κακὰ καὶ προχειρότατα ἐπιτιμῶσιν αὐτούς (5), διὰ τοῦτο ὅταν κατὰ τινος ὑποψιφισθῇ τι, δίκαιον καὶ συμφέρον εἶναι πρὶν ἢ δεχθῶμεν τὴν διαβολὴν ἀκριβέστατα πρότερον νὰ ἐξετάζωμεν περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ πράγματος καὶ εἴτα νὰ πιστεύωμεν εἰς τὰ περὶ τῶν ἄλλων θρυλούμενα (6). Ἐπιτιμῶνται δὲ καὶ δυσφημοῦνται καὶ σκυφαντοῦνται συνήθως οἱ διαχειριζόμενοι τὰ πράγματα ἀλλ' ἐπειδὴ οὕτως οὕτως νὰ εὐστοχῶσι πάντοτε εἶναι δυνατόν οὔτε νὰ σφάλλωσι

(1) (25, 9 α καὶ 9 β, 1, 83, 2, περὶ 27, 13, 12, 28, 4, 9, 40, 8, 6).
(2) (19, 22, 5).
(3) (6, 93, 3, 18, 41, 2, περὶ 9, 10, 11).
(4) (18, 41, 2).
(5) (12, 26 ε, 1, 4, 2, 89, 9).
(6) (4, 85, 5).

συνεχῶς εἶναι φυνικόν (1), διὰ τοῦτο δίκαιον εἶναι βλέποντες πρὸς τοὺς καιροὺς καὶ τὰς περιστάσεις τινὰς μὲν τῶν ἡγεμόνων νὰ ἐπιτιμῶσιν οἱ συμπολιταὶ αὐτῶν, τινὰς δὲ νὰ συγχωρῶσιν οὐδέποτε δὲ ἀνεξαίρετως καὶ ἀδιακρίτως πάντας νὰ μέφονται (2) διότι οὐδέποτε ὠφέλεια ἀλλὰ πάντοτε βλάβη καὶ δὴ καὶ μερίστη προκύπτει εἰς τὰ κοινὰ πράγματα ἐκ τῆς φλυαρίας τῶν ἀργῶν πολιτῶν, οὔτινες ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ αὐτοὶ καθήμενοι καὶ μακρὸν ὄλως τῶν πραγμάτων ἐνδισκόμενοι, ὅπου καὶ ἂν εὐρεθῶσιν εἴτε ἐν τοῖς συμποσίοις εἴτε ἐν τοῖς περιπάτοις εἴτε εἰς τὰς καθημερινὰς διατριβὰς ἀνὰ στόμα πάντοτε ἔχουσι τὰς πράξεις τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχόντων, ποτὲ μὲν ἐπιτιμῶντες τὰ ὑπ' αὐτῶν πραττόμενα, ποτὲ δὲ ἀπαριθμοῦντες τὰ δῆθεν ὑπ' αὐτῶν παραλειπόμενα ἀλλ' ἐκ τῆς ἀκαίρου ταύτης εὐρεσιλογίας τῶν στομαλοῦντων τούτων ἀργῶν βαδμηδῶν καὶ κατ' ὀλίγον ὑποσκάπτει ἡ ὑπόληψις τῶν ἀρχόντων, αἵρεται ἀπ' αὐτῶν ἡ ὀφειλομένη ἐμπιστοσύνη τῶν ἀρχόντων, ἐκλείπει ὁ προσήκων πρὸς αὐτοὺς σεβασμὸς τῶν ἐχθρῶν καὶ οὕτω ἀφανίζεται πᾶσα ἐπιχειρησις πρὸς ἀνίκηστον βλάβην σύμπαντος τοῦ ἔθνους (3) ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς ἀνθρωπίνους ἡ ἐκλογὴ τῆς καταλλήλου περιστάσεως καὶ ἡ εὐστοχος χρῆσις αὐτῆς ἔχει μερίστην δύναμιν, ἐνθὺ τὸ ἀστοχεῖν ταύτης εἶναι ἡ πηγὴ τῶν μερίστων συμφορῶν, καὶ ἐν πάσαις μὲν ταῖς βιωτικαῖς περιστάσεσιν, ἰδίως δὲ ἐν τοῖς πολεμικοῖς (4) ὅτι πρὸς τὸν πόλεμον ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐπιτηδεύοντος καιροῦ καὶ εὐσχημοῦ τις πρόφασις πρὸς τοὺς ἐκτὸς εἶναι χρησιμώτατα, καθόσον, ὅταν ὁ πόλεμος νομισθῇ δίκαιος, τότε καὶ τὰ νικήματα νομίζονται δαῖα καὶ μεγάλα καὶ αἱ ἡτταὶ γίνονται ὀλιγώτερον ἐπισφαλῆς, ἐνθὺ πρόφασις ἀσχημῶν καὶ φραυδῶν τῶν αὐτῶν ἀπαργάζεται (5) ὅτι ἡ ποιότης τῶν γειτόνων ἐπιδρά οὐκ ὀλίγον ἐπὶ τῆς τύχης τῶν ἔθνων. Γείτονες κακοὶ ἐμβάλλουσιν εἰς εἰδίδιον καὶ δυσχερὴ πόλεμον τὰ ἕμοιοι ἔθνη. Καθ' ἑκάστην θὰ προκαλῶνται δυσσεβείαι καὶ θὰ γεννῶνται πόλεμοι· πᾶσα ὑποχώρησις θὰ προκαλῇ τὴν θρασυτέταν αὐτῶν, αὕτη θὰ προκαλῇ ἡ μείζονα τῆς προτέρας παραχώρησιν ἢ πόλεμον. Ταύτης τῆς καταστάσεως οὐδεμία εἶναι ἀθλιότερα ἀθλιότητες ἐκ τοῦ πολέμου, ἀθλιότητες ἐκ τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ ἀφανισμοῦ τῶν ἐν εἰρήνῃ ἔργων, ἀθλιότης ἐκ τῆς ἀβεβαιότητος τοῦ μέλλοντος καὶ ἐν γένει κατάστασις ἐλλεινοτάτη (6) ἐνθὺ ὁ καλὸς

(1) (1, 14, 7).
(2) (8, 16, 2).
(3) (29, 1 α).
(4) (27, 18, 12, 9, 15, 1, 3, 40, 8, 70, 43, 2).
(5) (30, 1, 6 Ἀποκ. 94).
(6) (4, 45).

γείτων πολλαχῶς γίνεται τοῖς ὁμοίοις ἔθνεσιν ὀφελίμος μεταδίδων αὐτοῖς ὅτι δύναται ἀγαθὸν καὶ ἐξοτρύνων αὐτὰ εἰς ἀπομίμησιν, ἂν τύχῃ οὗτος νὰ ἦναι ἡμερώτερος καὶ κοινωνικώτερος αὐτοῦ (1) ὅτι ὅταν ἔθνος τι ἀφίχθῃ εἰς μέγαν βαθμὸν δυνάμεως καὶ δόξης καὶ μετὰ τὰς ἐκανελημμένας ἀποτυχίας καὶ τὴν ἐλλεινοτάτην κακοπολιτείαν πάλιν διαμένουσι ζώοντες τινὰ τοῦ προγονικοῦ χαρακτῆρος, ὅστις δὲν ἐξαλείφεται καθ' ὅλον χρόνον τόσον ἐνδόλως ὅσον κοινῶς πιστεύεται (2) καὶ τὸ μέριστον δίδασκα ὅτι ἐκ τῆς ποιότητος τῶν ἀρχόντων ἐκρετᾷται κατὰ μέριστον μέρος ἡ τύχη τῶν λαῶν (3).

Οἱ ἀγαθοὶ προσεστώτες τῶν πραγμάτων εἶναι φρόνιμοι (4) πιστεύουσιν οὐχὶ τῇ τύχῃ, ἀλλὰ τοῖς συλλογισμοῖς (5) καὶ μεθαρμόζονται οὐχὶ κατὰ τὰ πάθη καὶ τὰς ὁρμὰς καὶ τὴν φιλοδοξίαν αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ λογικοῦ καὶ κατὰ τὴν ἀληθῆ θεσιν τῶν πραγμάτων (6), ἔχουσι πολλὴν ἀγχύνουσαν καὶ ὀξύνοικον, δύναμιν ἐκαστοτε ἀκριβῶς νὰ διακρίνωσι τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς ἀπραξίας τὴν κατάλληλον περίστασιν, τῆς νίκης καὶ τῆς ἡττης τὸν καιρὸν (7), εἶναι προσηγεῖς (8), μετριοπαθεῖς (9) ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὰ μέγιστα καὶ τὰ κοινῆς ὠφελείας πάροχα, εἰς ἄλλους τὴν διεξαγωγὴν τῶν σμικροτέρων ἐγκαταλείποντες (10), πολλὰκις ἀφίνουσι καὶ τοὺς πολιτικούς ἀντιπάλους αὐτῶν νὰ γίνωνται ὑπέρτεροι ἐν τισιν ἀσημάντοις πράγμασι (11), δὲν εὐρεσιλογοῦσι πρὸς πᾶν τὸ προταθὲν διαβούλιον, δὲν φλυαροῦσι φλυαρίαν διαλύοντες, δὲν ἀπαγγέλλουσι λόγους διεξοδικούς, ὁμιλοῦσι μόνον ὅταν ἦναι ἀπόλυτος ἀνάγκη καὶ τότε πάλιν μόνον ἐκεῖνα λέγουσιν ὅσα ἠκούσονται ἐκαστοτε πρὸς τὸν ὑποκείμενον καιρὸν (12) βουλευόμενοι καὶ νομοθετοῦντες δὲν ἀποβλέπουσι μόνον πρὸς τὸ παρὸν, ἀλλ' ἔχουσιν ὑπ' ὕψει μᾶλλον τὸ μέλλον διότι παράλογον καὶ σφοδρὰ ἀντιφαιτικὸν εἶναι πολεμοῦντες μὲν οἱ ἄνθρωποι καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν νὰ στεροῦνται ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας τῶν τέκνων αὐτῶν, βουλευόμενοι δὲ καὶ νομοθετοῦντες μηδὲν ὡς φροντίζωσι περὶ τοῦ μετὰ ταῦτα χρόνου (13) εἶναι ἐγκρατεῖς (14),

(1) (34, 9, 3).
(2) (20, 5, 4).
(3) (1, 35, 3, 81, 3, 19, 13).
(4) Ἀποκ. 59).
(5) (10, 7, 3).
(6) (12, 14, 5).
(7) (31, 1, α, 2, 1, 62, 5).
(8) (4, 35, 7).
(9) (4, 88).
(10) (12, 25, 11, 6).
(11) Ἀποκ. 27).
(12) (30, 1, α, 3).
(13) (13, 1, α, 5, 1, 72, 7).
(14) (3, 81, 8, 12, 4).

τίμιοι (1), διατηροῦσι καθ' ἑαυτοὺς τὸν βίον αὐτῶν καθαρὰς τὰς χεῖρας, ἐγκαταλείπουσι δὲ ὡς κληρονομίαν τοῖς ἀπογόνους αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν των οὐχὶ πλοῦτή οὐδὲ γαίης ἀπερράντους, ἀλλὰ μόνον τὸ ἀγαθὸν αὐτῶν ὄνομα (2). ἔχουσι φύσιν γενναίαν καὶ πρὸς αἰσθητικὴν ὑψηλὴν, διάγουσι τὸν βίον αὐτῶν ἐναρτέωτα, ἀφοσιούνται ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν τῆς πατρίδος αὐτῶν συμφερόντων, ὑφίστανται μεγαλοψύχως καὶ ἔνθεν οὐδένως ἐγωιστικοῦ ὑστερολογισμοῦ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τῆς τῶν πολλῶν σωτηρίας παντὸς εἶδους κακοτυχίας καὶ στερησεις καὶ θυσίας, ἐκτίθενται εὐψύχως καὶ γενναίως ὑπὲρ πάντων τούτων εἰς παντὸς εἶδους κινδύνους (3), εἶναι τολμηροὶ (4), ἐντινύουσι τὰς δυνάμεις αὐτῶν καὶ δεικνύουσι θάρρος ἀκατάβλητον, μάστιγα ὅταν τὰ δεινὰ πανταχόθεν περικυκλώσωσιν αὐτοὺς (5), πολιτεύονται νουθετῶς καὶ συμφώνως πάντοτε πρὸς τοὺς ἐκάστοτε καιροὺς (6) ἐπιτυχάνοντες κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτῶν δὲν συναρπάζονται ὑπὸ τῆς εὐτυχίας, ἀλλὰ νηφάλιον τὸν νοῦν ἔχοντες εὐφροσύνην ἐκάστοτε τὰ κατέλληλα μέσα πρὸς ἐξακολούθησιν καὶ ἐξασφάλισιν τῶν ἐπιτυχῶν αὐτῶν, ἀποτυγχάνοντες δὲ κατὰ τὰς ἐπιβολὰς αὐτῶν μένουσι ψυχροὶ καὶ ἀτάραχοι, διατηροῦσιν ἀκραίαν καὶ ἀπαρσάλευτον τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καρδοκοῦσιν ὅπως ἐπωφεληθῶσιν ἐκ τῆς ἀκρίβειας τῶν εὐτυχοῦντων αὐτῶν ἀντιπάλων, ὅτε καὶ σφοδρῶς καὶ ἀκράτητοι ἐπιτίπτουσι κατ' αὐτῶν καὶ συνθορυβοῦσιν αὐτοὺς καὶ ματαιώνουσιν ὅτι τὸς καρποὺς τῆς προσκαίρου αὐτῶν εὐτυχίας (7) χωρὶς προθέσεως, εὐκὴ καὶ ὡς ἐτυχεν ἐκ πάσης ἀφορμῆς οὐδέποτε εἰς οὐδὲν ἄγωνα κατέρχονται, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον εἰς τοὺς ὀλοσχερεῖς κινδύνους (8), πολιτεύονται πάντοτε μετὰ παρηγορίας καὶ οὐδέποτε πρὸς χάριν (9) οὐδέποτε κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτῶν παρῶνται ὑπὸ τῶν φωνασκῶν τῶν ὄχλων, ἀλλ' ἀπαρκεκλιτῶς καὶ ἀμεταστάτως, ὡς ἄνθρωποι βέλαιον καὶ ἀμεταστάτως τὸ ἦθος ἔχοντες, πράττουσι πάντοτε τὸ ἐκάστοτε συμφωνοῦν πρὸς τὴν ἀληθῆ θέσιν τῶν ἐκάστοτε ἐπιχειρουμένων πραγμάτων (10), οὐδέποτε οὐδαμῶς ἀκρίβειαν ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς προθέσεως αὐτῶν, οὐδέποτε κἀμπτονται ὑπὸ τῶν δυσφημιῶν τῶν ὄχλων

(1) (30, 4, 15, καὶ 16).

(2) (22, 8, 1).

(3) (40, 4).

(4) (5, 88, 3).

(5) (10, 44, 6).

(6) (ἀποσ. 143).

(7) (11, 14, 3).

(8) (3, 69, 12).

(9) (24, 9, 3).

(10) (2, 64, 6).

(1) οὐδέποτε παρασύρονται ὑπὸ τῆς καταλαλῆς τῶν κουροτέρων τῶν ἑαυτῶν συμπολιτῶν οὐδὲ ὑπὸ τῆς ἐχθρότητος καὶ τῶν ἀπειλῶν τῶν φιλοδόξων ἀντιπάλων αὐτῶν, οὐδέποτε οὐδαμῶς ἀποτρέπονται ὑπὸ τῆς ἐξεγέρσεως καὶ τῆς μομφῆς τῆς κοινῆς γνώμης (2). ἀλλ' ἀμετάθετοι εἰσποτε καὶ οὐδέποτε κατ' οὐδὲν ἐλλοιούμενοι ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευτῶν καὶ τῶν λοιπῶν περὶ αὐτοὺς ἐπισωρευομένων πεντοδαπῶν δυσχερειῶν ἀπαρσάλευτοι ἐπὶ τῆς εἰς ἀρχῆς προθέσεως αὐτῶν διαμένουσιν (3), ὑπερηφάνως πάντα τὰ κωλύματα τὰ παρεμβλλόμενα εἰς τὴν ἐπιτέλεισιν τῶν προθέσεων αὐτῶν, χερμῶνας, καύματα, ἀρρώστιας, σκότη, κόπους καὶ τὰ παρόμοια (4).

X. ΠΑΠΑΜΑΡΚΟΥ.

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΙΣΟΤΗΣ

Ἐπάρχουσι γενικαί τινες νόμοι οὐχὶ μόνον ἐπὶ τῆς ἀνοργάνου φύσεως ἔχοντες τὴν ἐφαρμογὴν των, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνοργάνων ὄντων ἐπεκτείνοντες αὐτὴν καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου εἰσέτι. Ὁ νόμος τῆς ἰσότητος δὲν ὑφίσταται μόνον μεταξὺ τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ μαγνήτου πρὸς τὸν σίδηρον, ἢ μεταξὺ τῶν μορίων ὁμοιοῦς τινος σώματος, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ζωικῇ τάξει διορατὶ καὶ ἐν τῇ ἀνθρώπινῳ πνεύματι καὶ τῇ ψυχῇ διαβλέπεται. Τὸ ἄλλο εἶναι ἢ φιλικὴ ἢ ἐχθρὴ, τί ἄλλο ἢ κλέψαι, ἢ ροπή, ἢ ὁρμή, τὸ πάθος; Τὸν φιλόφρονον ἔλκει τοῦ χυνοῦ ἢ θεία, τὸν θρησκὺν δὲ κώδων τῆς ἐκκλησίας, τὸν ἐπιστήμονα τῶν βιβλίων οἱ ὄγκοι καὶ ἕκαστον ἀνελόγως τοῦ χαρακτηρισμοῦ καὶ τῶν ἠθικῶν αὐτοῦ ἀρχῶν. Ἐξ ἐκ τῶν γενικῶν τούτων νόμων εἶνε ὁ τῆς ἀνισότητος. Ἀνισότης δὲ λέγοντες δὲν ἐννοοῦμεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν ἢ κατὰ ποίον, ἀλλὰ πάντοτε σχετικῶς ἢ κατὰ τὴν ἑκφάνσιν. Κυρίως εἶπειν, ἀπόλυτος ἀνισότης σπανίως καθορίζεται ἐν τῇ φύσει τὸ σύνολον τῶν ἀπειροπληθῶν ποικιλιῶν τῆς ζωῆς καθορίζεται ἐν αὐτῇ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τὸ ἀποτελεσματικὸν συνδυασμῶν ἐξήκοντα καὶ ἐννέα ἀνυπαρξούντων σωμάτων ἐπλῶν, κυλουμένων στοιχείων, ἅτινα πάλιν πολλοὶ λίαν ἐπὶ λόγως θεωροῦσιν ὡς διαφορὰς ἐκφάνσεις ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶδους ὕλης· ἀλλ' ἐν τῷ ἀπόλυτος ἀνισότης ἢ δὲν ὑπάρχει, ἢ ἂν ὑπάρχῃ, εἶνε στενῶς περιορισμένη. Διακεχυμένη ὅμως πανταχοῦ τυγχάνει ἢ σχετικῶς ἢ κατ' ἐκφάνσιν ἀνισότης. Ὁ γρανίτης ἄνθρωπος καὶ ὁ ἀδάμης εἶνε κατ' οὐσίαν μία καὶ ἡ αὐτὴ ὕλη. Ὅτι ὅμως

(1) (3, 94, 8).

(2) (3, 103, 6).

(3) (3, 103, 6).

(4) (ἀποσ. 21).

ἀνισότης καὶ διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν! Ὁ μὲν διαυγέστατος σκληρότατος, κανονικός, ἀπαστράπτων, πολυτίμος, ὁ δὲ μέλας, μαλακός, ἄμορφος, ἀλαμπής, εὐτυχής. Ὁ πονηρὸς καὶ ἂν εὐρίσκησθε, ὁ πονηρὸς καὶ ἂν σταθῇτε, ἔχετε ἐνώπιον ὁμῶν, οὐχὶ μίαν ἢ δύο, ἀλλὰ χιλιάδας ἀνισοτήτων ἢ φύσεως ἀρέσκειται τόσον εἰς αὐτάς, ὥστε τὰς προκαλεῖ καὶ ἐκεῖ ἐνθα δὲν ὑπάρχουσιν. Ἐχετε ἐν ὁροπέδιον. Ἐὰν νομίξητε ὅτι αἰωνίως ἢ ἐπιφανεία του θὰ διαμένῃ ἢ αὐτὴ, ἐπίπεδος ἰσοϋψῆς, ἀπατᾷτε ὑπερβαλλόντως. Ἡ καταπίπτουσα βροχὴ θὰ ζητήσῃ διέξοδον καὶ μετ' οὐ πολὺ θὰ διανοίξῃ ὁδοὺς καὶ χάνδακας πρὸς ἐκροήν. Ἐπὶ τῶν ἡδὴ σχηματισθέντων χανδάκων θὰ πίπτῃ κατόπιν τὸ ὕδωρ ταχύτερον καὶ ὁρμητικώτερον, ἐν χρόνῳ δὲ μακρῷ θὰ διανοίξῃ εὐρείας χαράδρας, φάραγγας, κοιλάδας, πεδιάδας. Ἰδοὺ ἐνταῦθα ἀνισότης δημιουργηθεῖσα ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως. Τὸ αὐτοῦ ἰσοϋψοῦς ὕψους μέρος μὲν ἀφῆκε νὰ ἴσταιται ὕπου καὶ πρῶτον, σύντροφον τοῦ ὑψιπετοῦς αἰετοῦ, μέρος δὲ κατέκλεισε εἰς τὰ ἔσχατα βάθη καὶ παρέρχεται εἰς τῆς θαλάσσης τὰ κρᾶσπεδα. Ἀλλ' ὥσπερ μεταμελонуμένη πάλιν ἀρχίζει κατόπιν ἐργασίαν ἐτέραν. Αἱ ὑφαίχυνες κορυφαίαι τοιουτοτρόπως σχηματισθεῖσαι, πληττόμεναι διὰ τῆς αὐτῆς μᾶστιγος ἀρχίζουσι νὰ ταπεινωθῶνται, ἐνφ' οὗτοι τὰς πρῶν τεταπεινωμένα ἐξαίρονται. Ὁ ἄνεμος, ἢ βροχὴ, οἱ σεισμοὶ κατακυλίσουσιν ὕψων ἐκ τῶν κορυφῶν καὶ πληροῦσι τοὺς χάνδακας· φθάνει δὲ ποτε ἡμέρα καθ' ἣν δὲν διακρίνεται πλέον τὰς πρῶν κορυφὰς καὶ βαθύσματα, ἀλλ' ὁμαλισθεῖσάν τινα πάλιν ἔκτασιν. Καὶ δὲν εἶνε ἐπὶ ἰδιοτροπία τῆς φύσεως, τυχαίαι τις σύμπτωσις. Ἐχει μερίστην σκοπιμότητα. Προθέσιν ἔχει ὁλόκληρος ἢ ἕξ ἢ ἴσθι ἐπίπεδον ἐκτεταμένον, ἰσοϋψές. Παραλείπω πλέον τὸ μόνον καὶ ἀγνοῶ θείας τοιαύτης ἐρχομαὶ ἐπὶ σπουδαιότερα. Ἐὰν βρέξῃ ὁλόκληρος ἢ ἐπιφανεία θὰ πλημμυρῇ, συγκοινωνία δὲν θὰ ὑπάρχῃ καὶ πᾶσα χαμάγεια ζωὴ θὰ καταπνίγηται. Ἐὰν φυνώσιν ὁρμητικοὶ ἄνεμοι, οὐδὲν πρόσκομμα θὰ ἀνεχαιτίξῃ τὴν ὁρμὴν των, οὔτινες πνέοντες μετὰ μανίας, τὸν χειμῶνα πρὸ πάντων, θὰ καθίσταν τὴν ὑγίαν ἀκροσφαλεστάτην ἢ βλάστησις ἐκτεθειμένη εἰς παντοίων εἰδῶν ἀτμοσφαιρικὰς προσβολὰς θὰ καθίστατο ἐν πολλοῖς ἀδύνατος· ὁ ἀκανθόχοιρος θὰ εἴχῃ τὴν φωλεάν του ἐν τῷ αὐτῷ μετὰ τοῦ αἰετοῦ ὕψει, καὶ θὰ ἐξέλκωνται αἱ ὠρεαὶ ἐκεῖναι καὶ ἀναγκαιόταται ποιμιλία, καθ' ὅς ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ χώρᾳ δύναται τις νὰ ἐξῇ κάτωθι μὲν θέρους, ἐπὶ δὲ τῶν κλιτύων τῶν ὁρέων ἔαρος, καὶ ἐν ταῖς ἀκροτάταις κορυφαῖς παγετὸν χειμῶνα. Δὲν γνωρίζω σημείον τῆς ὑψηλῆς, ἐφ' οὗ νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἡ ἀνισότης.

Ἐλλειψεν αὐτὴ; ἔλλειψεν ἡ ποιμιλία, κατεστράφη τὸ πᾶν. Ἐὰν ἡδὴ ἀφέντες τὴν ἔψυχον καὶ ὕλην φύσιν ἔλθωμεν ἐπὶ τὴν κορωνίδα τῶν δημιουργημάτων, τὸν ἄνθρωπον, καὶ θελήσωμεν τὰς αὐτὰς παρατηρήσεις νὰ κἀνωμεν ἐπ' αὐτοῦ, ἔνθεν ἀγώνων πολλῶν διαβλέπομεν τὰ ἐξῆς: Ἀφίνω τὰς ἀνατομικὰς ἀνισότητας τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ οργανισμοῦ καὶ τὰς ἐνίσους λειτουργίας αὐτῶν. Τὸ πρόσωπον συνίσταται ἐξ εὐαρίθμου ποσοῦ διακριτικῶν ὀργάνων. Εἶνε ταῦτα τὸ μέτωπον, αἱ ὀφθαλμοί, οἱ ὄφθαλμοί, ἡ ῥίς, τὸ στόμα, κτλ., ὃν ἕκαστον ἔχει ἀπαρτίτητα ὁρισμένα γνωρίσματα· ἐπειδὴ δὲ ἐκάστου ἀνθρώπου τὸ πρόσωπον φέρει τὰ αὐτὰ ὄργανα κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε θέσιν, δυσχερὲς θὰ καθίστατο ἡ διάκρισις τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τοῦ ἑτέρου ἀτόμου, ἐὰν ἡ φύσις δὲν ἐλάμβανε πρόνοιαν, δι' ἣς περὶ τὰ ὀλίγιστα ταῦτα τοῦ προσώπου ὄργανα τοσαῦτα διαφοραὶ καὶ ἀνισότητες παρατηροῦνται, ὥστε μεταξὺ δυσκατομιγίων καὶ πλέον ἀνθρώπων νεμομένων τὸ ἔδαφος τῆς γῆς οὐδεμία παρατηρεῖται πλήρης ὁμοιότης. Ἡ φωνὴ εἶνε ἡχος ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ λάρυγγος. Ἡ ἀπλουστάτη ὁμῶς αὐτῇ ἐργασία εἶνε τοσοῦτος ἄνεμος κατὰ τὰ διάφορα ἄτομα, ὥστε οὐδένως ἢ λαλεῖ ἔχει πλήρη ὁμοιότητα πρὸς τὴν λαλιὰν ἑτέρου γνωστὸν δὲ εἶνε ὅτι ἐκ χιλίων ἢ καὶ πλέον προσώπων, τὰ ὅποια ἐγνωρίζαμεν, δυνάμεθα καὶ ἐκ μόνου τοῦ ἡχοῦ τῆς φωνῆς νὰ διακρίνωμεν. Τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου εἶνε εἰκοσιτέσσαρα. Ἐν τῇ γραφῇ ὁμῶς καὶ ἐν τῇ συναρμογῇ τῶν στοιχείων τοιαύτη ὑπόχρη ἀνισότης, ὥστε οὐδένως οἱ χαρακτῆρες ἔχουσιν ἀπόλυτον ὁμοιότητα πρὸς ἄλλον τινός. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πνευματικῶς φαινόμενοις διαβλέπομεν μεγάλαν ἀνισότητα· ἡ διανοητικὴ ἐντασις δὲν εἶνε ἐν πᾶσιν ἡ αὐτή. Δὲν δύναται πᾶσα διάνοια νὰ τραπῇ πρὸς παντὸς εἶδους σκέψεις. Ὅς μὲν κλίνει πρὸς τοῦτο τὸ εἶδος τῶν σκέψεων, ὅς δὲ πρὸς ἐκεῖνο. Ἐν δὲ μικροτέρα συμφωνία ὑφίσταται μεταξὺ τῶν ιδεῶν, καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν διαφορῶν ἀτόμων.

Ἐπάρχει μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων εἶδος τι ἀνισότητος, τὸ ὅποτον ἀνεκᾶθεν ὑπὲρ ἑστέρας σκανδάλου ἀπὸ χρόνων ἀρχαιοτάτων μέχρι τῆς σήμερον. Συνίσταται δὲ τοῦτο εἰς τὰ μέσα τοῦ ζῆν. Ὁ μὲν, εἴτε διότι ἐκληρουόμην παρὰ τοῦ πατρὸς του κληρονομίαν μεγάλην, εἴτε διότι ἐγεννήθη τέκνον μεγιστάνος τινος, εἴτε διότι ἡ τύχη τὸν συνεδραμεν, ἀπολαύει ἐν πάσῃ ἀνέσει τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου τούτου, οὐδόλως κοπιῶν, οὐδόλως φροντίζων, ἀλλὰ μάστιχα σπαταλῶν ἀσώτως καὶ ἀδιαφόρως ποσὰ οὐκ εὐκαταφρόνητα. Ὁ δὲ ἀνυπόδητος, ἀσκήνης, ἀκοφύρος, ἐργαζόμενος πᾶσαν τὴν ἡμέραν, ῥιγῶν ἐν καιρῷ ψυχρῶς, ἰδρωτὶ περιρρεόμενος

ἐν ὥρᾳ καυμάτων κυμαίνων, ὅτε μὲν μόλις κατορθοῖ νὰ ἐξοικονομῇ τὰ τῆς ἀπολύτου χρείας, ὅτε δὲ καὶ μὲ τὸν στόμαχον κενὸν κατακλίνεται, ἢ μὲ σφόδρα μόνον ἢ κρόμυα ποιεῖ τὸ πρόγευμα αὐτοῦ καὶ τὸ δεῖπνον. Ἐνίστε μάλιστα λιμοκτονεῖ αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του, καὶ τότε ἀναγκάζεται νὰ καταρῦγῃ εἰς μέσα παρὰτολμα ἢ ἐγκληματικά, καὶ ἰδοὺ ἐν ταῦθ' ἐν κλοπαῖ, φόνου, καταδίκῃ, θανάτῳ. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξήγειρε τὴν ἀγκυρόκτησιν πολλῶν, μερὶς δὲ τὴν ἰδίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἀνεπέτασε νέαν σημαίαν, ἐφ' ἣς ἀνέγραψεν ὡς δόγμα: «Κάτω αἱ περιουσίαι, κάτω ἡ ἀποκαταστάσις» δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ πλούσιος, οὐδὲ πέννης, δὲν πρέπει ὁ εἰς νὰ τρυφᾷ καὶ ὁ ἑτερος νὰ λιμοκτονῇ, οὔτε ὁ μὲν νὰ ἐνδύεται ἐν χρυσοῖς, ὁ δὲ νὰ περιπατῇ μὲ τετριμμένα σινοδάλια, ἐπὶ τῇ ὑποπόσει ὅτι ὑπάρχουσι καὶ αὐτὰ». Στρωφίζονται δὲ οἱ τοιοῦτοι ἐπὶ τοῦ δόγματος τῆς ἰσότητος πάντων τῶν ἀνθρώπων, ὑπερ ὑπῆρξε μία τῶν θεμελιωδῶν βέβαιων τοῦ Χριστιανικοῦ κηρύγματος. Ἐχουσιν ἀπὸ γε δίκαιον οἱ τοιοῦτοι, ἢ μήπως καὶ ἐνταῦθα ὀφείλει νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν κυριαρχίαν του ὁ εὐρύς τῆς ἀνισότητος νόμος;

Καθ' ὃν χρόνον ἐνεφανίσθη ἀνθρώπινον γένος ἐπὶ τῆς Γῆς, ἐπιστήμη καὶ τέχνη ἦσαν πράγματα πάντῃ ἄγνωστα εἰς αὐτὰ. Ἡ Γραφὴ διηγείται, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἐλιστά δὲν τὸ ἀνυπόσταται, ὅτι οἱ πρότεροι ἄνθρωποι ἐφόρου χιτῶνας, δερματίνους, τοὺς ὑποὺς βεβαίως ἐπρομηθεύοντο ἐκ τῶν ζώων, ἵτινα ἀφόνευον, ἵνα ἐκνοσησῶσι τὸ φυσικὸν αἰσθημα τῆς πείνης, ὑπερ διηγείρετο ἐν αὐτοῖς. Αἱ ἀνάγκαι ἦσαν ἐλάχισται. Τροφὴ καὶ ἐνδυμασία, ἰδοὺ τὸ πᾶν. Καὶ ἡ τέχνη λοιπὸν ἦτο ἀνάλογος, συνισταμένη εἰς τὴν ἐπιτηδείότητα περὶ τὸ κτείνειν θηρία καὶ κατασκευάζειν ἐκ δερμάτων αὐτῶν ἐνδύματα πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ἀεροσφαιρικῶν μεταβολῶν ἕκαστος βίον ἀποκτείνων καὶ ἡ ἐργασία τοῦ ἐνὸς κατ' οὐδὲν διέφερεν τῆς τοῦ ἄλλου. Ὑπῆρχε κατὰ τοῦτο πλήρης ἰσότης. Βαθυμῆδον ὅμως, πολλαπλασιασμένης τῆς ἀνθρωπότητος, ἐπολλαπλασιάσθησαν αἱ ἀνάγκαι, καὶ ἀκολούθῃ δὲ καὶ αἱ τέχναι δι' ὧν αὐταὶ ἐμελλον νὰ πληρωθῶσι. Ἀνθρώπως τις ἐγενεῖτο ἀσθενικὸς ἢ κατὰ σύμπτωσιν ἐθρῆκε τὸν πόδα του. Ὁ τοιοῦτος δὲν ἠδύνατο ἐξερχόμενος εἰς τὴν θήραν νὰ διανύῃ μακρὰς ἀποστάσεις, νὰ συνάπῃ πάλιν μετὰ θηρίων ἀγρίων. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκ τῆς θήρας ἐρχόμενος δὲν εἶχε τὴν ὕψην νὰ ἐπιδοθῇ παρευθὺς εἰς ἄλλην κοπιαστικὴν ἐργασίαν. Τί συνέβαινε λοιπὸν. Συνεβάλλοντο μεταξὺ τῶν ὁ εἰς ἐρομήθειαν τὸ φαγητόν, ὁ δ' ἑτερος, εἰς ἀντάλλαγμα, ἔκαμνεν ἄλλην ἀνάλογον ὑπηρεσίαν. Παρομοίως συνέβη καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς. Ἀπομύν τι

ἐπεδείκνυνεν ἑκατὸν ἱκανότητα περὶ τὸ κατασκευάζειν ἐνδύματα ἕτερον περὶ τὸ κατασκευάζειν ὑπλάς ἕτερος ἠρῶσκατο παρατηρῶν τὴν φύσιν νὰ φιλοσοφῇ καὶ νὰ κτᾶται διαφόρους γνώσεις. Οὕτω πᾶς συνέβη ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας ἕκαστος δηλ. θέλων νὰ ἔχῃ πάντα τὰ χρειαζόμενα αὐτοῦ τέλει, ἀνάγκης τῆς γιννομένης προόδου, εἰργάζετο ἐν ἐργασίᾳ τινὶ καὶ περισσύτερον ἢ ὅσον ἀπαιτεῖτο δι' ἑαυτόν, μεταδίδων δὲ τοῖς ἄλλοις τοῦ προῦντος τῆς ἐργασίας του ἐλάμβανεν ὡς ἀντάλλαγμα ἐκ τῶν προϊόντων τῆς ἐργασίας ἑκείνων καὶ οὕτως ἀκοπώτερον καὶ ἀνεπώτερον ἐπληροῦντο ἀνάγκαι ἀπαιτούσαι μείζονα ἀτομικὴν ἐνέργειαν. Ἦσαν οἱ καταμερισμὸς οὗτος ἐγένετο ὀφέλιμος τῇ ἀνθρωπότητι, δύναιτο τις νὰ σκεφθῇ ἐκ τῶν ἐξῆς. Αἰδέσθε ἕνα μεσαιῶς τάξεως ἄνθρωπον, ὁποιοῦνδήποτε ἐργαζόμενος οὗτος ὀλίγας τῆς ἡμέρας ὥρας ἔχει πρῶτον μὲν τὴν τροφὴν του, ἥτις προῖποθῇ σπορὰν σίτου καὶ λιχανικῶν, ὀσπρίων, θήραν, βοῶν, πτηνῶν, προϊόντων, αἰνῶν, ἵτινα πάλιν προῖποθῶσιν ὑπαρξὶν καταλλήλων ὀργάνων, προῖποθῶσιν ἐργάτας καὶ ἐργασίας ποικίλας δευτέρον τὴν ἐνδυμασίαν του προῖποθῶσιν ἔλαιον καὶ ἄλλα, μελάνες καὶ μηχανεῖς, ἱκανοτήτες καὶ ὑφαντουργοὺς, πλοῖα καὶ σιδηροδρόμους πρὸς μεταφορὰν καὶ τὰ τοιαῦτα. Τρίτον τὸ οἰκημαίον του προῖποθῶσιν λατόμους καὶ λατομεῖα, ξυλείαν καὶ ξυλουργοὺς, κωφίς καὶ σιδηροουργοὺς καὶ πλεῖστα ἄλλα.

Ἀποτέλεσμα ἤμερον τοῦ καταμερισμοῦ τῆς ἐργασίας ὑπῆρξεν ἡ κτήσις περιουσίας. Ἐν τῇ ἀμίλλῃ τοῦ τίς νὰ ἀναδείχῃ περισσύτερον, ἐν τῇ ἐργασίᾳ του, ἀνεπέτυθη πυρετώδης κίνησις, καθ' ἣν ὁ ἱκανώτερος καὶ δραστηριώτερος ἡμεῖβετο περισσύτερον καὶ οὐ μόνον ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε ἡ κτήσις ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ αἷων ὥθησαν πάντας πρὸς ὀρέσιν καὶ ἡμίλλαν. Ὁρεοπολὶν ἕκαστος βίον ἀφρόντιδα κατὰ τὰ μέτεπειτα ἐτῆ, εἰργάζετο πυρετώδως ἐν τῇ νεότητι του καὶ ἐξήτει ἀείποτε νὰ κτιστομῇ καὶ ἀνακαλύπτῃ πράγματα τέως ἄγνωστα τοῖς λοιποῖς. Καὶ εἶπε μὲν ἀληθὲς ὅτι παρὰ πλείστοις κύριον ἐλατήριον δυνάσεως ὑπῆρξεν ἡ ἰδέα τῆς δόξης καὶ τῆς ἐπὶ τῶν ἄλλων ὑπεροχῆς, δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ ἀρνηθῶμεν καὶ ὅτι ἡ περιουσία ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ἐλατήριον. Τὸ χρέμα ὑπῆρξεν ἀνέκδοτον ὁ μέγας μοχλὸς, δι' οὗ ἐκινεῖτο ἡ μηχανὴ τοῦ κόσμου. Ἐὰν δὲ περὶ τὴν κτήσιν καὶ χρῆσιν αὐτοῦ συμβαίνωσι παρὰ τινων, ἔστω καὶ παρὰ πολλῶν, καταχρήσεις, τοῦτο οὐδὲν ἁπλῶς σημαίνει ὅτι κακὸν τὸ χρῆμα, ἀλλὰ δέον νὰ θεωρηθῇ μάλλον ὡς τις ἀνομαλία δυναμένη ἐκδόσθαι νὰ θεωρηθῇ διὰ μέσων, τὰ ὅποια κατωτέρω ὑποδεικνύμεν.

Ἐποθέτετε ἀπ' ἐναντίας ὅτι καθιεροῦνται τὸ

δόγμα: «κάτω αἱ περιουσίαι». Ἐποθέτετε ὅτι ἡ πολιτεία ἀναγκάζει ἕκαστον νὰ μὴ κτᾶται τι περισσύτερον τοῦ ἄλλου. Πρῶτον ἐπακολούθημα πράξεως τοιαύτης ἔσται ἡ χαλάρωσις πάσης ἐργασίας. Ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, οὐκ ἀφ' ὧν ἀποτελοῦσι τὸ γινόμενον τῆς ἐργασίας ὁ σκοπὸς βίου ἀνέτου καὶ ἡ δόξα. Ὅποτεν λοιπὸν ἐκλήπῃ ὁ εἰς παράγων, ἐπειδὴ ἄνετος βίος ἔνεν περιουσίας δὲν ὑπάρχει, τότε ἡ ἐργασία θὰ ἐκδηλωθῇ πάντοτε δι' ἀριθμῶν μικροτέρων. Ἀφ' οὗ ὑπὸ τὰς νῦν συνθήκας βλέπομεν τόσους κηφήνας ἀποψῶντας ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων, τίς θὰ ἦν ὁ ἄφρων ἐκεῖνος ὅστις θὰ ἐκτείνῃ τίς δυνάμεις του ὅπως ἐργασθῇ περισσύτερον, ἐν ᾧ οὐδεμίαν θὰ ἔχῃ ἐξαιρετικὴν ἀμοιβήν; Καὶ λέγουσι μὲν πολλοὶ ὅτι ἡ πολιτεία ὀφείλει νὰ ἐξαναγκάσῃ πάντας πρὸς ἐργασίαν τάτευσσα ἕκαστῳ ἔργον ἀνάλογον. Ἀλλὰ ταῦτα ἰδίως τυγχάνει, ἂν μὴ ἀδύνατον, τοῦλάχιστον δυσκατῳρθώτον. Ὅπωςδὴποτε καὶ ἂν ἐφαρμοσθῇ ἡ ἰδέα αὕτη, θὰ ἀποτύχῃ οἰκτρῶς. Ἐν εἰσέροχμῳ εἰς λεπτομερείας, ἀλλ' ἀναφέρω ἀπλῶς, ὅτι θὰ συμβῇ τοσαύτη παραβίασις τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, ὥστε ἡ ἀνθρωπότης μίαν ἡμέραν θὰ ἀναθεματίζῃ τὸν ὀφθαλμὸν εἰς τὸ μέσον τὴν ἰδέαν τῆς κοινωνικοποιήσεως.

Τὶ λοιπὸν πρέπει νὰ γείνη; Καθ' ἡμᾶς ὀφείλει νὰ βασιλεύσῃ καὶ ἐνταῦθα ἡ ἀνισότης. Ὡς ἔχῃ ἕκαστος ἰδιαιτέραν περιουσίαν, ἐπειδὴ αὕτη τυγχάνει πάντοτε εἰς τὸν σπουδαιότερον παρὰ γόντον τῆς προόδου καὶ τῆς κινήσεως ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰς ἀνομαλίας, αἵτινες παρατηροῦνται ἐκ τῆς κτήσεως ταύτης, προσφύγετε εἰς τὸ Ἐὐαγγέλιον ἡλεεῖται τοὺς πτωχοὺς.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ.

ΤΟ Ε'. ΚΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

ΕΚ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

Οὐαί, ἔν εἰμεθα ἀνελεήμονες καὶ ἄδικοι πλούσιοι.

Πρὸς σὰς ἀπευθόμεναι ἦδη, ὀπλοῦσιν. Ἦσαν ταλαιπωρία μέλλουσι νὰ ἐπέλθωσιν ἐναντίον σας, ἐὰν δὲν κλασθῇ μέχρις ὀλοθυμῶν διὰ τὴν ἐγωιστικὴν καὶ ἀνελεήμονα καὶ ἄδικον κτήσιν καὶ χρῆσιν τοῦ πλούτου σας, καὶ ἐὰν δὲν μεταβιβάσῃτε βίον! Τὸ πλούτη σας φθείρει ἡ σήψις, τὰ ἐνδύματά σας φθείρει ὁ σκόληξ, τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρὸν σας φθείρει ἡ σκωρία. Ὅταν θὰ παραστήτε εἰς κρίσιν ἰσχυρίων τοῦ αἰῶνος Κριτοῦ, ἡ σήψις αὕτη, ὁ σκόληξ οὗτος, ἡ σκωρία αὕτη θὰ μαρτυρήσωσιν ἐναντίον σας, καὶ ὡς πῦρ διὰ πρᾶγος τὰς σάρκας σας θὰ μαρτυρήσωσιν ὅτι ἐφροντίζετε μόνον δι' ἑαυτοὺς καὶ ἐνεκλείετε τὰ ἀγαθὰ σας εἰς τοὺς θησαυροὺς σας διὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς σας καὶ προετοιμάτε νὰ φθαρῶσι μάλλον παρὰ νὰ βοηθήσῃτε δι' αὐτῶν τοὺς ἐνδεεῖς ἀδελφοὺς σας. Ἰσχυροὶ ἀπὸ τὰς ἐδικαίης καὶ τοὺς ἐργάτας, οἱ ὅποιοι ἐργάζονται τὰς ἐδικὰς σας, οἱ ὅποιοι φερέουσιν τοὺς ἀγροὺς σας. Οἱ τοὶ ἀδικούμενοι στενάζουσιν ἐναντίον σας, διότι κατακατεῖτε τοὺς μισθοὺς των, καὶ αἱ βοὶ αὐτῶν φθάνουσιν εἰς τὰ ἄτα τοῦ παντοδυνάμου Κυρίου. Ἐρωτήσατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπαταλήσατε ἐθρῆ-

ψατε τὰς σάρκας σας, ὡς παχύνονται τὰ κτήνη τὰ προωρισμένα εἰς σφαγὴν, κατεδικάσατε καὶ ἐφρονεῖσατε τὸν δίκαιον ὁ Κύριος δὲν ἀντιτάσσεται τῷ εἰς τὰς πράξεις σας ταύτας ἡ γῆ ἐκείνη ὅπως ἡ δευτέρα αὐτοῦ παρουσία καὶ ἡ μεγάλη ἡμέρα τῆς κρίσεως.

Ἐπομνή, ἔν εἰμεθα ἀδικούμενοι καὶ πάσχοντες.

Σεῖς δὲ, ὁ ἀδικούμενοι καὶ πάσχοντες ἀδελφοί, περιμένετε μεθ' ὀπομονῆς τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου. Ἀλέπετε ὅτι καὶ ὁ γεωργὸς περιμένει μεθ' ὀπομονῆς νὰ γείνη ἡ πρόαιμος καὶ ἡ ὕψιμος βροχὴ, ὥπως λάβῃ τοὺς πολυτίμους καρποὺς τῆς γῆς. Ομοίως καὶ σεῖς, συγκρατοῦντες τὴν ἀναπομονοῦσαν καρδίαν σας, περιμένετε μεθ' ὀπομονῆς, διότι πλησιάζει ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου.

Ἐν πρέπει νὰ θέλωμεν τὴν καταδίκην τοῦ ἀδελφοῦ μας, καὶ ἂν ἐτι μὴς ἄδικῃ.

Ὁ κριτὴς Κύριος εἶνε πανταχοῦ παρὼν ἵσταται πρὸ τῆς θύρας ἕκαστου ἀκούει τὸν στεναγμὸν τοῦ ἀδικουμένου, καὶ εἶνε ἔτοιμος νὰ καταδικάσῃ τὸν ἀδικούντα ἄλλὰ καὶ ἀδικούμενοι μὴ στενάζετε ἐναντίον ἀλλήλων, ἀδελφοί, διὰ νὰ μὴ καταδικασθῇτε.

Παράδειγμα ὀπομονῆς.

Ὡς παράδειγμα ἀνθρώπων ὀπομονῆς, ἐφ' ἑκατοστάων, λέβετε, ὁ ἀδελφοί μου, τοὺς προφήτας, οἵτινες ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἐλάλησαν ἐν ὀνόματι αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Γνωρίζετε ὅτι μακαρίζομεν ὁμοίως καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ὅσοι εἰς τὰς κακοπαθείας αὐτῶν ἰδέξαν ὀπομονήν. Ἡκούσατε περὶ τοῦ Ἰωβ πόσην ὀπομονὴν ἔδειξεν εἰς τὰ δεινὰ του, καὶ εἶδετε πῶς τὸν ἔσωσεν ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τέλος ὁ Κύριος διότι ἔχει πολλὴν εὐσεβήτητα καὶ οὐκ εἰρεῖ τοὺς πάσχοντας ὁ Κύριος.

Ἐν πρέπει νὰ ὀρκισθῶμεθα, ἀλλὰ νὰ λέγωμεν ἀπλῆν καὶ καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν.

Πρὸ πάντων δὲ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε μήτε τὸν οὐρανόν, μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινὰ ὄγκον, ἀλλὰ τὸ καὶ τῆς καρδίας σας νὰ εἶνε καὶ εἰς τὸ στόμα σας, καὶ τὸ ὅχι τῆς καρδίας σας νὰ εἶνε ὅχι καὶ εἰς τὸ στόμα σας, διὰ νὰ μὴ ὑποπέσῃτε εἰς τὴν καταδίκην τῶν ἐπιόρκων καὶ ψευστῶν.

Τί πρέπει νὰ κάμνωμεν, ὅταν κακοπαθῶμεν ἢ εὐθυμῶμεν ἢ ἀσθενῶμεν.

Ὅταν μεταξὺ σας ὀποφῇ τις κακὰ, ὥς προσεύχεται ὅταν δὲ εὐθυμῇ, ὥς ψάλλῃ. Ὅταν ἀσθενῇ τις μεταξὺ σας, ὥς προσκαλέσῃ τοὺς ἱερεῖς τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἂν ἔχῃ πρᾶξιν καμνῶν ἀμαρτιῶν, ὥς ἐξομολογήθῃ οἱ δὲ ἱερεῖς ὥς προσευχηθῶσιν ὑπὲρ αὐτοῦ εἰς τὸν Κύριον, καὶ ὥς τὸν ἀλείψωσι μὲ ἔλαιον ἐν ὀνόματι Κυρίου ἢ δὲ μετὰ πίστεως προσεύχῃ θὰ θεραπεύσῃ τὸν ἀσθενῆ, καὶ θὰ τὸν σηκώσῃ ἐκ τῆς κλίνης ὁ Κύριος καὶ θὰ τὸν συγχωρήσῃ, ἐὰν ἔχῃ πράξει ἀμαρτίας. Ἐξομολογεῖσθε πρὸς ἀλλήλους τὰ παραπτώματά σας καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὥπως θεραπευθῇτε διότι μεγάλην δύναμιν ἔχει καὶ εἰσακούεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἡ μετὰ ζήλου προσευχὴ τοῦ δικαίου.

Παράδειγμα εἰσακουσθείσης προσευχῆς.

Ὁ Ἠλίας ἦτο ἄνθρωπος ὁμοιοπαθὴς μὲ ἡμᾶς, καὶ ἔκαμε προσευχὴν νὰ μὴ βρέξῃ, καὶ δὲν ἐβρέξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐπὶ τρία ἔτη καὶ ἔξ ἡμέρας, καὶ ὅτε πάλιν παρεκάλει τὸν Θεὸν εἰς τὴν προσευχὴν του νὰ βρέξῃ, ὁ σαρὰνδς ἔβρισεν ἄφθονον τὴν βροχὴν του καὶ ἡ γῆ παρήγαγε τοὺς καρποὺς τῆς.

Μεγάλη εὐχαριστία μέγαν ἔχουσα μισθόν.

Ὁ ἀδελφοί, ἐάν τις μεταξὺ σας ὑποπείσῃ εἰς πλάνην, καὶ ἐρεθίσῃ τις ὁ ὑποπείσας νὰ τὸν ἐπαναγγέλῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν, ὡς γνωρίζῃ ὁ ταισθεὶς ὅτι θὰ λάβῃ μέγαν παρὰ τοῦ Θεοῦ μισθόν, καὶ πλῆθος ἐμαρτιῶν ἑαυτοῦ ἔχῃ, θὰ λάβῃ τὴν συγχώρησιν αὐτῶν, διότι κατάρθωσε νὰ ἐπιστρέψῃ τὸν πεπλανημένον ἀμαρτανλὸν ἐκ τῆς πεπλανημένης ὁδοῦ τοῦ καὶ νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἐκ τοῦ θανάτου.

ΔΩΡΕΑΙ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΤΟΥ "ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ."

Ὁ μακαριώτατος μητροπολίτης πάσης Κόπρου, ἐπίτιμον μέλος τῆς «Ἀναπλάσεως», κ. Σωφρόνιος ἔπειψε, μετὰ τῶν εὐχῶν τοῦ πρὸς εὐδόσιν τοῦ ταμείου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, εἰκοσιν ὑπὲρ αὐτοῦ ὁμολογίας τοῦ πατριωτικοῦ δανείου διὰ τοῦ κ. Ν. Κυλλοῦ.

Ὁμοίως καὶ ὁ πανσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κ. Φιλώτου προσήνεγκε τέσσαρες ὁμολογίας τοῦ αὐτοῦ δανείου ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ.

ΝΕΟΝ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΗΣ "ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ,"

Γενομένης ψηφίσεως νέου καταστατικοῦ τοῦ Σπυλίου τῆς «Ἀναπλάσεως» κατὰ τὴν γενικὴν συνέλευσιν τῆς 28 Ἰανουαρίου ἐξελέγησαν σύμφωνα κατὰ σειράν οἱ ἑξῆς:

† Ὁ πανσιώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Γερμανός, διαρκὴς πρόεδρος, Ἀλ. Ρ. Παγκαλῆς, διαρκὴς ἀντιπρόεδρος, Κ. Α. Διαλειάρης, Κ. Ν. Μαλιχόπουλος, Θ. Κόντης, Φ. Παπαδόπουλος, Γ. Καρκασιάνης, Ἀρ. Αγγελόπουλος, Γ. Ματθόπουλος, Γ. Αγγελιστόπουλος, Χρ. Ἰωαννίδης, Ἰωαν. Παννικιάνης, Ν. Δημητριάδης, Γ. Καρσιώτης, Ἀκριβός, Ἰω. Μητρόπουλος, Γ. Καρσιώτης, Παν. Καπλανίδης. Ἦσαν δ' ὡς ἐπιλαχόντες ὁ Γραμ. τῆς ἱερ. Συνόδου κ. Γεννάδιος Πατριάρχης, Ἀγγελος Διαλειάρης, Δ. Σχορτσάνης, Γ. Προβάνης, Π. Λέκας καὶ Νικόλ. Ἀναστασίου. Ὁ κατὰ τὴν συνέλευσιν ἐκφορηθεὶς λόγος παρὰ τοῦ προέδρου κ. Α. Ρ. Παγκαλῆ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ γραμματέως κ. Κ. Α. Διαλειάρη ἀναγνωσθεῖσα λογοδοσία δημοσιευθήσονται προσεχῶς ἐλλείψει χώρου ἐν τῷ παρόντι.

Καὶ τριμελὴς δ' ἐπιτροπὴ πρὸς ἐξέλεξιν τοῦ ταμείου ἐξελέγη συνισταμένη ἐκ τῶν κ. κ. Αρ. Βρυχωροπούλου, Γ. Κυριακίδη καὶ Ν. Ἀναστασίου.

ΑΔΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Β. Α. Α. Ἀνδρότσικαν· θὰ ἔχητε ἀπάντησιν προσεχῶς. — κ. Μ. Γ. Κέλυμνον, ἐλήφθη· εὐχαριστοῦμεν. — κ. Γ. Μ. Ζάκυνθον, συνδρομὴ σας ἐλήφθη· εὐχαριστοῦμεν· πέμπομεν ἐν τῇ φύλλῳ νῆαν ἀγγελίαν, ὅπως ὑποστηρίξῃτε τὴν «Ἀναπλάσιν» καὶ ἐν τῇ νύξῃ διαμονή σας. — κ. Α. Μ. Α. Ὀλτενίτσιν· φρ. 44, ἀντίτιμον συνδρομῶν, ἐλάβομεν· γράφομεν· εὐχαριστοῦμεν δι' ἐνσργείας σας, ὡς ἐλπίζομεν νὰ συνεχίσῃτε καὶ εἰς τὸ μέλλον. — κ. Γ. Γ. Πύργον Ἀνατ. Ρωμυλίας 40 φρ. ἐλήφθησαν· γράφομεν· εὐχαριστοῦμεν νὰ ἐξακολουθήσῃτε ἐνσργείας σας καὶ κατὰ τὸ νέον ἔτος καὶ θὰ ἔχητε τὸν Σύλλογον ἐθνωμοποδοῦντα. — κ. Γ. Ν. Λευκωσίαν Κύπρον· ἐνεγράψαμεν νέους συνδρομητάς· ἐγράψαμεν ὅτι δύνανται ν' ἀποσταλέτε τὰ εἰσπραχθέντα εἰς χαρτονομίσματα ἐν ἐπιστολῇ σας πρὸς κ. Α. Ακριβὸν Ἀκριβὸς ἢ διὰ τοῦ κ. Ν. Καλ.

λον· εὐχαριστοῦμεν δι' ἐνσργείας σας. — κ. Σ. Κ. Τ. Αἰβάρον· συνδρομὴν ἐλήφθημεν. — κ. Γ. Α. Μ. Ἀμφισσον· ἐνηθύντα ἐλήφθημεν. — κ. Δ. Ν. Α. Βόλον· συνδρομὴ σας ἐλήφθη· γράφομεν· πιστεύομεν ὅτι ἡ παρὰ ὑμᾶς μετὰ εἰσπράξεως. — κ. Γ. Β. Σεβαστοπόλιν· εὐχαριστοῦμεν διὰ πληροφορίαν ἐν τῇ φύλλῳ σας· ἐγκλείομεν ἀγγελίαν καὶ ἐνσργήσατε αὐτὴν ἐν εὐχαριστίᾳ. — κ. Α. Μ. Σάρον· νῆαν συνδρομητὰ ἐνεγράψαμεν· εὐχαριστοῦμεν δι' ἐνσργείας σας. — κ. Κ. Ψ. Κέλεον· εὐχαριστοῦμεν διὰ προθυμίαν σας. — κ. Χ. Θ. Καλάρες, Π. Κ. καὶ Α. Ζ. Αἰβάρον· Σ. Ἰγ. καὶ Κ. Χ. Θ. Ὀδησσόν· συνδρομὴ σας ἐλήφθη· εὐχαριστοῦμεν. — κ. Ε. Ζ. Μεταλήρην· ἐνηθύντα εὐχαριστίας ἐλήφθημεν· ὁμοίως καὶ σύγκριμα Σκαλιστοῦν διὰ ταχυδρομίου. — κ. Γ. Α. Χάλαρ· νῆαν εὐχαριστίας δι' ἐνσργείας σας. — κ. Γ. Χ. Θ. Κωνσταντίν. ἱερ. πρὸς π. γράφομεν· προσεχῶς φρ. 80 ἀντίτιμον συνδρομῶν, ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. — κ. Στ. Βόνιτσαν· ἢ διὰ Γ. Κ. συνδρομὴ σας ἐλήφθη. — κ. Δ. Α. Κ. Κόνιθον· ἐνεγράψαμεν· συνδρομὴ ἐλήφθη· εὐχαριστοῦμεν. — κ. Γ. Α. εἰς Κρητικὴν Κύπρον· εὐχαριστοῦμεν διὰ πληροφορίαν σας· διὰ τὴν χθὲς τὰ δέοντα. — κ. Σ. Χ. Αμφισσον· Κύπρον· 42 φρ. διὰ Π. Μ. Σ. ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν διὰ θερμὰς ἐνσργείας σας· πρὸς τὸν ἐν τῷ διελκυσί σας ἐδόξαμεν τὰς δυνάμεις διαταγὰς. — κ. Π. Φ. Β. Κ. Π. 20 φρ. ἐλήφθησαν· ἐνηθύντα αὐτάτα ἐλήφθησαν· γράφομεν· ἐνσργείας σας· πολλὰ προσδοκῶμεν ἐξ ἐνσργείας σας. — κ. Α. Δ. Σ. Ἀρ. Πάτρας· συνδρομὴ σας ἐλήφθη, ἡ γνῶσις σας λαμπρά, ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἐξουσίας ἐκ συνδυασμοῦ, ὡς μία καὶ τὸ ἀνάλογον πᾶσιν συνδρομῶν· ἐγκλείομεν ἀγγελίαν παρακαλοῦντες νὰ ἐνσργήσῃτε ὅτι δύνανται. — κ. Α. Σ. Ἀλεξάνδριαν· εἰς τὴν Α. Μ. Α. ἐνεγράψαμεν· ἐνσργήσατε, εἰς ἐλπίς νὰ γένητε ἡ παρὰ ὑμᾶς εἰς ἐνσργήσῃτε. — κ. Α. Φ. Βασιλῆον· ἐπιστολὴ σας ἐλήφθη· εὐχαριστίας διὰ προθυμίαν σας· ἐνεγράψαμεν. — κ. Σ. Π. Καλλιόλιν· συνδρομητὰς ἐνεγράψαμεν· ἐνηθύντα ἐπιστολὴν σας· ἐνεγράψαμεν· εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ἐλπίαν σας. — κ. Π. Α. Θ. Α. Μ. Ἀλεξάνδριαν· συνδρομὴ σας ἐλήφθη· διὰ τὴν διόρθωσιν ταυρίδας. — κ. Α. Δ. Κωνσταντίν· 295 φρ., ἀντίτιμον συνδρομῶν καὶ πολλήν τιμήν, ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. — κ. Γ. Σ. Σάρον 110 φρ. ἐλήφθησαν· παρακαλοῦμεν νὰ ἐξακολουθήσῃτε ἐνσργείας σας καὶ κατὰ τὸ ἐνσργήσῃτε· πέμπομεν ἀγγελίαν· ἐνηθύντα τὴν ἀρωγὴν καὶ τοῦ κ. Φ. Πέμ, ὅπως προθυμῶς θὰ συνελέσῃ. — κ. Γ. Α. Μεταλήρην· ὅπως τὰ 400 φρ. ἔτινα ἐπέμψατε ἡμῖν ὡς προκαταβολὴν· ἐνηθύντα πολλοὺν, ληφθῶσι παρὰ τῆς ἱερ. Τραπεζῆς ἀπατῶνται διατυπώσεις, πρὸς ὧν σας ἐνεγράψαμεν· ἐνηθύντα αὐτάτα καὶ σπουδὴ φύλλων διὰ νέους συνδρομητὰς ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν· ἀνθὺς ἀνθὺς ἐνσργείας σας· γράφομεν. — κ. Ν. Κ. Λευκωσίαν· νῆαν συνδρομητὰ ἐνεγράψαμεν· 24 μετὰ δυνάμεις καὶ 40 φρ. συνδρομῶν ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν δι' ἐνσργείας σας· πρὸς ὧν ἐνηθύντα θὰ ἔχητε ἐπιστολὴν προσεχῶς. — κ. Μ. Γ. Αἰβάρον· ἡρωστήσαμεν εἰς ταχυδρομίου πρὸς ἐπιστολὴν σας, ἀλλ' οὐδὲν κατορθώθη· χροὸς ἐν ἐπιστολῇ, καὶ δι' αὐτὴν ἐπὶ συστάσει, θὰ ἦτο φανερὰ, ἐν ἐνσργήσῃτε εἰς τὸν πρὸς ὧν ὅσον, διευχαρίστη διὰ τῶν χροῶν, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ φάρος τοῦ πολιτικοῦ τόμου· μάλα λατρεῖ νὰ συγκαταστήσῃ· ἡδὴ ἔχουμεν ὅν μέθημα, ὅπως ἐπληρώθῃ ἡμεῖς, ἀντὶ 1) 2) ἀγγλικῶν καὶ 1) 2) γαλλικῶν εἰς χροῶν. — Ἐπιστέλλομεν ἐξ Ἰωαννίνων· ὅτι ἐδημοσιεύσαμεν εὐχαριστίας, ἐν ἡδύνασθαι νὰ δώτε ἡμῖν πληροφορίας πρὸς τὸν τῆς «Ἐνηθύντα» ἐνσργείας· ἐνσργείας πρὸς τὸν πύργον, τοῦ χροῶν, τῶν ἱερῶν τῆς.